

ARCHAIA Brno o.p.s.
VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2004

Brno 2005

Ó Archaia Brno o.p.s. 2005 Výroční zpráva za rok 2004

Vydal: Archaia Brno o.p.s.

Redakce: Mgr. Peter Kováčik

Příprava podkladů: Mgr. Petr Hrubý, Mgr. Peter Kováčik, David Merta,
Anna Mojžíšová, Mgr. Marek Peška, PhDr. Rudolf Procházka
CSc., Mgr. Dana Zapletalová

URL: <http://www.archaiabrno.cz>

Obsah:

Legislativní postavení a statutární orgány společnosti	5
1) Archaia Brno o.p.s. v roce 2004	8
- Brněnské pracoviště	9
- Jihlavské pracoviště	11
- Expedice Praha a Olomouc	13
2) Organizační struktura a personální obsazení	19
3) Věda a výzkum (externí a interní grantové projekty)	21
4) FUMA a další odborné konference	26
- Konference FUMA III	26
- Stříbrná Jihlava	28
- Účast na dalších odborných konferencích seminářích a kolokviích ..	29
5) Přednášková činnost	31
6) Knihovna, archiv, zálohování dat	33
7) Publikační činnost	33
- Sborník FUMA I	37
8) Spolupráce s univerzitami a dalšími kulturními institucemi	38
9) Společnost Archaia Brno o.p.s. v médiích	40
10) Encyklopedie města Brna	42
11) Přehled archeologických akcí zahájených v roce 2004	43
- Přehled akcí pracoviště Brno zahájených v roce 2004	43
- Přehled akcí pracoviště Jihlava zahájených v roce 2004	60
12) Hospodaření společnosti	77
- Výrok auditora	77
13) Kontakty	80

LEGISLATIVNÍ POSTAVENÍ A STATUTÁRNÍ ORGÁNY SPOLEČNOSTI

ARCHAIA Brno o.p.s. je česká nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Jejím posláním je ochrana, záchrana, dokumentace a výzkum archeologických, stavebních a jiných historických památek, výchova, vzdělávání a popularizace v oblasti archeologie a památkové péče.

Archaia Brno o.p.s., se sídlem Stará 18/20, 602 00 Brno, IČ: 26 26 84 69, vykonává svojí činnost na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jejím zakladatelem je občanské sdružení ARCHAIA se sídlem Bílkova 21, Praha 1, IČ 45245932. Společnost je zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností u Krajského soudu v Brně. Její činnost vymezují dva základní dokumenty, a to zakladací listina ze dne 22. 12. 2000 a statut společnosti, schválený správní radou dne 16. 5. 2002.

- Společnost realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakladací listině společnosti. Obecně prospěšné služby jsou poskytovány v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele.
- Společnost je založena na dobu neurčitou.
- Společnost realizuje svoje poslání prostřednictvím poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakladací listině společnosti.
- Služby jsou prováděny za úplaty vypočtenou dle ceníku společnosti schváleného správní radou.
- Společnost jednotlivé obecně prospěšné služby poskytuje v souladu s platnými právními předpisy České republiky, zejména pak zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů. Jednotlivé druhy služeb společnost poskytuje za stejných podmínek pro všechny jejich uživatele.
- Informace o cenových podmínkách, za nichž společnost poskytuje obecně prospěšné služby jsou k dispozici každému na požádání. S podmínkami je seznámen každý uchazeč o služby společnosti.

Statutárním orgánem společnosti je správní rada, která má tři členy. Funkční období členů správní rady je tříleté, každý rok dochází ke změně jednoho člena. Funkci člena správní rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství ve správní radě může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství ve správní radě není finančně honorováno.

Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké, se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu. Členství ve správní radě společnosti je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě společnosti.

Správní rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Jménem správní rady jedná samostatně její předseda. Jménem společnosti je předseda správní rady oprávněn jednat ve všech věcech. Přesností podepisuje předseda správní rady jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Zasedání správní rady mají právo se zúčastnit členové dozorčí rady, ředitel společnosti a členové odborné rady s hlasem poradním.

Kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada. Funkční období členů dozorčí rady je tříleté, každý rok dochází ke změně jednoho člena. Funkci člena dozorčí rady nelze zastávat déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. Po šestiletém členství ve dozorčí radě může být stejná osoba opět jejím členem nejdříve po uplynutí tří let. Členství v dozorčí radě není finančně honorováno.

Členem dozorčí rady může být pouze fyzická osoba, která je bezúhonná, má způsobilost k právním úkonům a není ani sama, ani osoby jí blízké, se společností v pracovněprávním nebo jiném obdobném vztahu.

První dozorčí radu jmenoval zakladatel, další členství v dozorčí radě vzniká volbou dle čl. 12. odst. 7. zakládací listiny společnosti.

Dozorčí rada zasedá nejméně dvakrát ročně.

Ředitel společnosti je jmenován správní radou společnosti. Ředitel řídí činnost společnosti s výjimkou záležitostí vyhrazených zákonem, zakládací listinou nebo statutem do působnosti správní rady či jiného orgánu společnosti. Přesností podepisuje ředitel jménem společnosti tak, že k jeho podpisu musí být připojen vytištěný nebo napsaný název společnosti.

Ředitel nemůže být členem správní rady ani dozorčí rady. Ředitel je však oprávněn se zúčastnit jednání správní rady s poradním hlasem.

Ředitel je ze své činnosti odpovědný správní radě.

Poradním orgánem ředitele je **odborná rada** společnosti, složená ze zaměstnanců společnosti. První odbornou radu společnosti jmenoval zakladatel v zakládací listině. Jinak jsou členové odborné rady voleni správní a dozorčí radou společnosti na návrh ředitele společnosti.

Zisk společnosti nesmí být použit ve prospěch zakladatele, členů orgánů společnosti ani jejich zaměstnanců.

Členové správní rady:

předsedkyně správní rady
člen správní rady
člen správní rady

PhDr. Irena Loskotová
PhDr. Michal Bureš
Mgr. Pavlína Kalábková
(roz. Procházková)

Členové dozorčí rady:

předseda dozorčí rady
člen dozorčí rady:
člen dozorčí rady:

Prof. PhDr. Zdeněk Měřínský, CSc.
Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.
PhDr. Jiří Vaněk
(zvolen 28. 1. 2004)

Ředitel společnosti (od 11.12.2001): Mgr. Peter Kováčik

Členové odborné rady:

Mgr. Petr Hejhal
Mgr. Petr Hrubý
Petr Holub
Václav Kolařík
David Merta
Mgr. Marek Peška
PhDr. Rudolf Procházka CSc.
Mgr. Antonín Zůbek
Mgr. Dana Zapletalová

Zasedání správní a dozorčí rady 28.1.2004.

1) ARCHAIA BRNO o.p.s. V ROCE 2004

Stejně jako v předchozích letech, tak i v roce 2004 byly hlavní náplní činnosti naší společnosti především záchranné a předstihové archeologické výzkumy a dokumentace stavebních památek.

Archaia Brno o.p.s. se nadále snažila aktivně působit i na památkovou péči s cílem zachovat maximum archeologických a architektonických pramenů, popř. prosadit před jejich zánikem alespoň co nejvyšší výzkum a dokumentaci. Převážnou část odborné práce našich pracovníků tvořilo zpracování výsledků výzkumů do vědecky využitelných nálezových zpráv a jejich zpřístupnění odborné literatuře.

Pracovníci společnosti pokračovali v práci na několika vědeckých grantových projektech, vyvíjeli publikační činnost a pravidelně se aktivně účastnili místních i zahraničních odborných konferencí, především s medievalistickou tematikou (*Archeologia historica, Archeologia technica, Dějiny staveb, Záchranné výzkumy na Moravě a ve Slezsku, Přírodovědné metody varcheologie a antropologii, Konference SHP aj.*).

Kromě badatelské činnosti naši odborní pracovníci nadále rozvíjeli a zefektivňovali metodiku terénního výzkumu a zpracování jeho výsledků. Za tímto účelem pokračovala práce na vytváření jednak standardů pro jednotlivé pracovní a dokumentační postupy, jednak také specializovaného softwaru pro vyhodnocení výsledků terénních výzkumů a archivaci dat.

Archaia Brno o.p.s. se nadále podílela na několika zajímavých projektech, na nichž spolupracuje řada odborných pracovníků brněnských kulturních institucí.

V roce 2004 pokračovala úzká spolupráce s Ústavem archeologie a muzeologie FF MU Brno, a to nejen formou regulérních přednáškových bloků, ale také osobní spolupráce při zadávání témat seminárních a diplomových prací i možnosti účasti studentů archeologie na našich výzkumných akcích.

Počínaje rokem 2002 společnost pořádá konferenci FORUM URBES MEDII AEVI (FUMA), věnovanou různým tématům urbánní (městské archeologie). V loňském roce se uskutečnil její III. ročník, který se konal v Jihlavě.

BRNĚNSKÉ PRACOVÍŠTĚ

Brněnské pracoviště společnosti Archaia Brno o. p. s. kontinuálně navazuje na činnost brněnského pracoviště pražského občanského sdružení Archaia, které vzniklo v roce 1997 oddělením od ÚAPP Brno (pracovníci David Merta, Marek Peška a Rudolf Procházka). Již od svého vzniku je tvořil specializovaný odborný kolektiv archeologů, popř. i studentů archeologie, (kromě výše zmíněných pracovníků ještě Jindřich Beroušek a Peter Kováčik), zabývajících se mediální a urbánní archeologií. Od počátku se pracoviště soustředilo na záchranný archeologický výzkum středověkých městských jader na Moravě, i když ojediněle provádělo výzkumy i v Čechách. Těžištěm činnosti pracoviště však vždy byl především systematický záchranný výzkum na území města Brna a jeho historických předměstích. Brněnské pracoviště občanského sdružení Archaia tak navázalo na činnost jiných institucí (MuMB, ÚAPP Brno, AÚ ČSAV), které se od 70. let 20. století podílely na důležitých výzkumech zmíněného území, do jeho vzniku se však žádná jiná organizace na výzkum Brna nespécializovala. Většinu záchranných archeologických výzkumů v 80. a 1. polovině 90. let však vedl Rudolf Procházka, který byl v letech 1997 - 1999 prvním vedoucím nově vzniklého samostatného brněnského pracoviště o. s. Archaia.

V roce 2004 do činnosti brněnského pracoviště významně zasáhla změna kancelářských prostor, jejichž rozsáhlá rekonstrukce proběhla od června do září 2004. Samotné stěhování se uskutečnilo na přelomu září a října. Nové prostory v České ulici č. 6 přispěly nejen k zkvalitnění pracovního prostředí, ale i k vytvoření důstojného zázemí pro knihovnu a archiv společnosti.

Věříme rovněž, že přestěhování sídla do centra historického jádra Brna bude mít za následek ještě těsnější sepetí s děním v této části města a možnost okamžité reakce na nejrůznější nehlášené stavební práce převážně drobnějšího charakteru, které nám v minulosti mnohdy unikly.

Současnost

Dnes je brněnské pracoviště pilířem celé o. p. s. Archaia Brno a na základě smluvní dohody s AÚ AV ČR garantuje záchranný archeologický výzkum na území Městské památkové rezervace Brno, což v praxi znamená, že zde provádí veškeré záchranné výzkumy. Inadále v menší míře provádí archeologické výzkumy jihomoravských měst a městeček (Ivančice, Modřice, Oslavany, Podivín, Tišnov, Velká Bíteš atd.). V současnosti se ve větší míře brněnské pracoviště zaměřuje také na dokumentaci (SHP) historických staveb ve Statutárním městě Brně. Veškerá záchranná činnost v Brně je podřízena studiu urbanizačního procesu a historické topografie středověkého Brna, což je jeden z nejdůležitějších dlouhodobých úkolů odborného týmu pracoviště. K tomu je zcela nezbytné, aby bylo záchranným výzkumem podchyceno maximum terénních a stavebních zásahů při co nejvyšší kvalitě dokumentace.

Sanace brněnského podzemí

Od roku 1997 pracoviště intenzivně spolupracuje s Odborem technických sítí MMB na projektu „Sanace brněnského podzemí“, který probíhá od 70. let 20. století. Úkolem projektu je vyhledávání, vyklízení a zajišťování neznámých podzemních (zpravidla sklepních) prostor. Systematické projektování a pokládání sond na místa, která by bylo v současnosti velice těžké cíleně zkoumat, nám přináší

jedinečnou možností postupně dokumentovat archeologické a stavebně-historické situace v celém historickém jádru. Máme tak příležitost postupně doplňovat informace o zástavbě středověkých městišť a veřejných prostranství, sledovat vývoj terénního reliéfu, identifikovat zkoumané, nezkoumané a zničené plochy atd.

Výsledky ...

Díky systematickému záchrannému výzkumu se Brno stalo z archeologického hlediska jedním z nejprozkoumanějších měst v Evropě. Výsledky dlouhodobého výzkumu zcela změnil dosavadní pohled na počátky města, jenž se dosud opíral především o výklad písemných pramenů. Archeologické prameny v Brně jsou navíc jediným dokladem osídlení města ve 12. století. Komplexní výzkum jednotlivých městských parcel přinesl zásadní poznatky o vývoji středověké zástavby a jejích základních principech, zvláště o přechodu od nezděné (dřevohliněné) architektury ke zděné na přelomu 13. a 14. století. Na základě získaných archeologických dat lze samozřejmě studovat celou řadu dílčích témat, jako např. vývoj reliéfu povrchu osídleného prostoru, vývoj osídlení tohoto prostoru před vznikem města atd..

Popularizace

Brněnské pracoviště se také snaží výsledky své práce zprostředkovat laické veřejnosti. Spolupracujeme například na muzejních expozicích Muzea města Brna (Měniňská brána, Špilberk, Mincmistrovský sklep atd.), některé menší expozice realizujeme i sami (Nová radnice, výstavy v mincmistrovském sklepe atd.). Společně s kolektivem pracovníků při Muzeu města Brna se podílíme na vytváření internetové Encyklopedie dějin Brna. Pořádáme také tématické přednášky pro veřejnost (např. pro Mahenovu knihovnu, Muzejní a vlastivědnou společnost v Brně, Společnost neslyšících, Centrum volného času v Lužánkách atd.). Výhledově připravujeme vydání populárně-naučné knihy o středověkém Brně.

JIHLAVSKÉ PRACOVIŠTĚ

V roce 2002, kdy výrazně vzrostl počet záchranných akcí v regionu oproti předchozímu období, se začala společnost Archaia Brno o. p. s. ve větší míře věnovat také archeologii královského města Jihlavy. Potřeba reagovat na nárůst stavební činnosti v regionu vyvolala vznik samostatného pracoviště, působícího ve vlastní Jihlavě i na jiných lokalitách v rámci kraje Vysočina, a to po obou stranách někdejší zemské hranice. Terénní aktivity pracoviště však v poslední době směřují i do geograficky přílehlých částí regionů sousedních, například na Dačicko a Slavonicko v okrese Jindřichův Hradec, tj. v regionu jihočeském. Kromě zefektivnění činnosti od přípravné fáze výzkumu až po jeho zpracování a závěrečný výstup, umožňuje existence tohoto pracoviště užší spolupráci s odbornou i laickou veřejností v regionu, a to jak prezentací výsledků konkrétních terénních akcí, tak i zvyšováním prestiže oboru.

Základní činností jihlavského pracoviště jsou záchranné archeologické výzkumy v areálu středověké Jihlavy a dalších měst regionu. Pro pochopení širších souvislostí kolonizace regionu a vzniku vrcholně středověké sídelní struktury je nezbytné zabývat se také archeologií vesnických sídel, hornických sídlišť i vlastních důlních areálů a důlních děl.

Přednáška Mgr. Petra Hrubého a Mgr. Petra Hejhala v Muzeu Vysočiny v Jihlavě.

V současnosti se pracoviště snaží o koordinaci vlastní činnosti s ostatními archeologickými pracovišti v regionu (Muzeum Vysočiny v Jihlavě, Třebíči, Havlíčkově Brodě a Pelhřimově). Usiluje také o spolupráci se studenty archeologie, kteří pocházejí z regionu a chtěli by v něm po zakončení studia působit. Lze tak v budoucnu předejít reálně hrozícímu nedostatku odborných pracovních sil v regionu.

Hlavním cílem jihlavského pracoviště je vytvoření koncepce systematického záchranného výzkumu areálu středověké Jihlavy, obdobně pak i dalších významných středověkých měst (např. Telč, Havlíčkův Brod, Pelhřimov, Humpolec atd.). Týká se to především měst, jejichž počátky jsou spojeny s rozmachem stříbrorudného dolování na počátku 13. století. Jak však ukázal rozsáhlý výzkum jihlavského silničního obchvatu, řada významných zaniklých sídelních struktur se nachází zcela mimo opevněné areály měst. Z hlediska pochopení struktury středověkého osídlení je nutno získávat informace o všech prvcích dotvářejících historickou krajinu (města, městečka, vesnice, opevněná sídla, výrobní a těžební komplexy, technické prvky atd.). Pracoviště usiluje o jejich výzkum nedestruktivními metodami v rámci předstihové přípravy záchranných výzkumů na plánovaných velkých plošných zásazích do krajiny (např. stavbách rychlostních komunikací a obchvatů měst).

Podobně jako centrální pracoviště v Brně i pracoviště jihlavské prezentuje výsledky své práce v hojně míře před laickou i odbornou veřejností. Kromě různě pojatých výstupů v tisku, rozhlasu a televizi, provádějí odborní pracovníci jihlavského pracoviště přednášky pro veřejnost v rámci muzeí (Třebíč, Jihlava), dále v rámci městských kulturních zařízení a knihoven (Pelhřimov, Humpolec) a nebo v rámci gymnázií (Humpolec). Na základě jednání s Gymnasiem v Jihlavě budou v roce 2005 přednášky o počátcích města i regionu z pohledu archeologie, zařazeny navíc do pravidelné výuky v rámci tamního historického semináře pro 3. a 4. ročník. Jako další formu prezentace výsledků činnosti jihlavského pracoviště je pak možno uvést zahájení jednání o podílení se na přípravě historicko-topografické monografie o městech Pelhřimov a Jihlava.

Středověký tyglík s kolkem - nález ze Starých hor.

EXPEDICE PRAHA A OLOMOUC

V rámci naší společnosti se v posledních dvou letech profiluje třetí, poněkud specifické pracoviště – Expedice. Tvoří jej tým lidí, který se dnes takřka výhradně věnuje práci na velkých záchranných archeologických výzkumech v jiných regionech, především v Praze a Olomouci, vždy v úzké spolupráci s regionální oprávněnou organizací. Nutno poznamenat, že se často nejedná pouze o jakousi výpomoc, nýbrž naše společnost zabezpečuje metodickou přípravu projektů a pak přímou organizaci a vedení výzkumu.

„Expedice“ - Praha, Nám. Republiky

Ve spolupráci s občanským sdružením Archaia, se společností Archaia Praha o.p.s. a s Územně odborným pracovištěm Národního památkového ústavu v Praze se naše společnost v loňském roce podílela i na realizaci dosud největšího záchranného archeologického výzkumu v historickém jádru města v České republice.

Terénní část výzkumu byla zahájena již na jaře roku 2003 a ukončena na podzim 2004, v současné době probíhá jeho zpracování. Za naší společností se na výzkumu podíleli především Mgr. Peter Kováčik (vedoucí projektu), Petra Veselá (asistentka vedoucího), externě Mikuláš Schön (vedoucí asistent terénní části projektu). Na odborné dokumentaci nalezených situací se pak dále podíleli Mirek Maixner, PhDr. Paul Mitchell, PhDr. Rudolf Procházka, PhDr. Peter Baxa, PhDr. Viktor Ferus, Mgr. Antonín Zúbek a Václav Kolařík.

Základová zdiwa sladovny (?) odkryté na Náměstí Republiky v Praze.

Poněvadž jsme o tomto obřím projektu ve výstupech naší organizace doposud neinformovali, činíme tak teď a poněkud podrobněji. Za nejstarší dochovanou památku antropogenního původu, nalezenou na naší ploše výzkumu, lze považovat malý omlutý fragment keramiky, datovaný předběžně do doby popelnicových polí, který však nic bližšího neříká o zdejším možném pravěkém osídlení, spíše lze uvažovat o jeho splachovém původu.

Bezpečně o osídlení zdejšího místa můžeme tedy uvažovat až v období 2. poloviny 12. století. Do této doby lze časově zařadit i celkem čtyři suterény dřevohlinitých domů, odkrytých na námi zkoumané ploše (dva jsou na hranici se sousední plochou Archaia Praha o.p.s.). První suterén o rozměrech cca 5 m x 3,6 m, byl původně zahlouben asi 1 metr do podlaží. Jeho vchod předpokládáme na jižní straně. Druhý suterén o rozměrech cca 4,5 x 4,5 m s hloubkou opět cca 1 m byl orientován poněkud s odkloněnou osou od hlavních světových stran. U povrchu vzhledem k výrazně písčitému charakteru horní části zásypu objektu byl oproti ostatním suterénům špatně rozeznatelný. Další suterén o rozměrech cca 7 x 5,5 m, zahloubený cca 1,5 m do podlaží, podélnou osou orientovaný S-J a na východní straně byl vybaven zřetelnou stupňovitou vstupní rampou. V zásypu objektu byla kromě jiného nalezena malá bronzová soška světce, úlomky skla a denár knížete Vladislava II. Kolem domu se podařilo zachytit stopy po košatinovém plotu, který areál usedlosti vymezoval z jižní a částečně z východní strany. Třetí suterén byl zachycen v prostoru jzdárny, vzhledem k jeho pozdějšímu narušení kamenným vrcholně středověkým domem se z něho zachovala pouze západní část vstupní sjezdové kamenné plentou. U suterénu lze předpokládat patrně opět obdélný, nebo čtvercový půdorys, vcházelo se do něj z jihu. Dle stop dřevěných konstrukcí výše uvedené kamenné plenty byla šje vybavena dřevěnými schody, v místě přechodu šje ve vlastní prostor suterénu se dochovala i odkádací nika. Všechny objekty lze předběžně datovat do závěru 12. století, resp. do počátku 13. století. První tři ze zmíněných objektů rozhodně náleží, spolu s pozůstatky podobných objektů, nalezených na plochách spolupracujících institucí, ke skupině obydlí strukturovaných podél předpokládané komunikace vedoucí v mírném oblouku od Nám. Republiky k Petřskému náměstí.

Druhým výrazným vývojovým horizontem byla výstavba středověkých kamenných domů, prozatím pouze rámcově kladených do období vrcholného až pozdního středověku, přičemž dolní hranicí se jeví být konstituování Nového Města. Nejstarší zjištělá fáze jejich výstavby je charakteristická zahloubením cca 1,5 do původního terénu, šířka domů se pohybovala kolem 6 – 6,5 m, jejich délka je bezpečně zjištělá pouze v jednom případě – 9 m. Zdivo bylo pojeno maltou spíše hnědých odstínů. Původní suterény mohly být plochostropé. Během dalšího vývoje byly tyto domy výrazně stavebně upraveny, resp. u některých z nich vznikají v bezprostředním sousedství stavby nové. U staveb původních se jednalo o prohloubení původních suterénů o zhruba 3 až 4 metry, o podezdění původních základů a překlenutí nově vzniklých suterénních prostor valenou klenbou. Některé z původních staveb byly výrazně prodlouženy směrem do hloubi parcely, k některým přibýly další samostatné stavby. Všechny domy byly situovány při ulici Na Poříčí, vždy podélnou osou kolmo na ulici. Každý dům byl patrně vybaven průjezdem.

Parcely této fáze byly široké 9 a 11 metrů, dlouhé cca 50 m. Jednotlivé, nasucho zděné parcelní zdi byly většinou z opuky, případně z křemenců, v jednom případě byly spíše dřevěné sloupové konstrukce. V zadních částech parcel se

pravidelně nalézala zděná kamenná studna, zděná kamenná odpadní jámka a cihlová sladovnická pec. V jednom případě se podařilo objevit systém dvou zděných odpadních jam s přepadem, tj. septik. Dále zde byly odkryty části lehčích kamenných, nebo dřevěných stavení. Velmi zajímavou se jevila menší okrouhlá jáma v zádi parcely, lépe řečeno její výplň, která obsahovala množství zlomků technické keramiky, datované někam do 1. poloviny 16. století. Keramika nesla výrazné stopy chemických procesů. S velkou pravděpodobností se jedná o vyhozenou, snad opoříbenou alchymistickou laboratoř.

Změny vlastnických poměrů na jednotlivých městských parcelách často doprovázely větší či menší stavební úpravy obytných a hospodářských budov. Jednou z takových výrazných změn je například scelení parcel, které nám indikuje nejen propojení suterénních prostor domů při ulici, nýbrž také průraz parcelní zdi v zadní části, a následnou úpravu průrazu jako dlážděného vstupu do zastřešených prostor hospodářské stavby vybavené cihlovou pecí. K posledním úpravám došlo těsně před, resp. po získání tohoto prostoru prvními kapucíny v 17. století. Celkově se jedná o pouze hrubě nastíněný vývoj stavebněhistorických proměn středověké zástavby lokality, který je přirozeně ve skutečnosti mnohem složitější.

Obdobný stavebně historický vývoj lze předpokládat i na opačné straně zkoumaného městského bloku, tj. při ulici Truhlářská, i když tady byly zkoumány pouze zadní části parcel. Velmi výraznou stavbu indikují pozůstatky něco přes 1 m mocných obvodových kamenných zdí v severovýchodní části naší plochy. Stavba cca 12 m široká a minimálně 24 m dlouhá a zhruba 2 m zahlobena do terénu byla podélnou osou orientována S-J. Podlahu tvořila cca 0,15 m silná jílovito-břidličná vrstva. V podlaze nebyly, až na pár sloupových jam, patrně žádné stopy povnitřní

Konzultace a dokumentace zděných suterénů gotických domů při ulici Na pořiči. Zleva PhDr. Peter Baxa, Mgr. Antorín Zůbek, PhDr. Viktor Ferrus a Mgr. Peter Kováčik

členění této obrovské prostory. Na jižní straně byla vybavena čtyřmi zděnými kójeji, resp. káděmi. Každá káď, o vnitřních rozměrech 2,15 m x 1,6 m, vyzděná cihlovým zdívem do výšky 0,8 m a minimálně v jednom případě vydlážděna dlaždicemi, byla v severní části vybavena odtokem. Odtoky ústily do žlabu, vyhloubeného podél celé severní zdi kádí. Stavba byla, na rozdíl od situace na ostatních parcelách orientovaných do Truhlářské ulice, umístěna hluboko uvnitř bloku, z větší části za linii zadních parcelních zdí. Budova, původně určité sloužící k výrobním účelům, byla pak nějakou dobu užívána jako hospodářská stavba, o čemž svědčí téměř 1 m silné hnojštní souvrství. To by korespondovalo s historickými zmínkami, které mluví o sladovně a stodole v těchto místech. Stavba byla někdy v 17. století zcela stržena a zasypána sutí. Její severní část byla porušena nově vybudovanou stavbou, z níž se po výstavbě kasáren v polovině 19. století dochoval pouze suterén a schodiště k němu vedoucí. Za zmínku stojí také zjištění minimálně dvojího posunu zadní linie parcelních zdí směrem k Truhlářské ulici v průběhu novověku. Mezi zadními parcelními hranicemi areál, orientovaný k oběma zmíněným ulicím, s velkou pravděpodobností existovala komunikace, přecházející ve střední části v jakýsi širší veřejný prostor, který byldal na východě ohraničen budovou sladovny. Zde se jedná o nějakou reminiscenci na původní předpokládanou komunikaci z přelomu 12./13. století, nebo pouze o utilitární řešení komunikačního přístupu k zadním částem jednotlivých parcel, nelze prozatím říci.

Z významných archeologických dokladů bohaté minulosti lokality, objevených na ploše partnerských spolupracujících organizací, nutno jmenovat především zahloubené suterény dřevohlinitých domů z 12. a počátku 13. století, pozůstatky kamenných obydlí, v jednom případě dokonce pačcového typu z počátku 13. století, dále reliktů vrcholněstředověkého špitálu, reliktů pozdně středověkých a raněnovověkých městských usedlostí, a pozůstatky barokního kapucínského kláštera.

„Expedice“ – Praha, Nové Zahradní Město

Naše organizace se v minulém roce skrze pracoviště „Expedice“ podílela kromě megavýzkumu na Náměstí Republiky nově také na realizaci výzkumu v Praze – Hostivaři, Záběhlicích. Jednalo se o předstihový záchranný výzkum před výstavbou bytového komplexu Nové Zahradní Město. Akci zastřešovala naše sesterská organizace Archaia Praha o.p.s., přičemž jsme se rozhodující měrou podíleli na metodické a logistické přípravě projektu i na vlastním vedení výzkumu. Supervizorem projektu byl vedoucí pracoviště „Expedice“ Mgr. Peter Kováčik, vedoucími asistenty výzkumu byli postupně Miroslav Maixner, Mikuláš Schön a Jitka Sottnerová, na vedení se dále podíleli Petra Veselá a David Polcar. Na přípravě projektu a na řešení dalších úkolů intenzivně spolupracovali zejména Mgr. Vojtěch Kašpar, PhDr. Lubor Smejtek, RNDr. Jan Zavřel, Mgr. Petr Kočár, Jan Jeřáb a Jan Poledne.

Úrodné údolí Botiče lákalo odedávna naše předky k osídlení. Svědčí o tom také řada poloh s doklady pravěkého osídlení na katastru dnešní Hostivaře. K nejvýznamnějším patří poloha „Mezi potoky“ se stopami osídlení z mladší i pozdní doby kamenné, z doby bronzové a z mladší doby železné. Významnou roli hrálo v pravěku také Hostivařské hradiště s nálezy ze starší doby železné a slovanské.

K těmto dvou významným lokalitám se právě v poslední době řadí lokalita při Švehlově ulici, k níž se sice vázaly asi 100 let staré zprávy o archeologických nálezech, její význam však objasnily především dva velké plošné výzkumy, provedené zde v posledních letech. V roce 1999 na místě dnešního Intersparu byl realizován záchranný archeologický výzkum, který odkryl pozůstatky mladobronzového sídliště, patřícího ke kultuře knovízské. Sídlíště, situované v ideální poloze na mírném jižním svahu nad řekou, sestávalo z obytného areálu, ve kterém nadzemní sloupové stavby provázely ohniště, obilné jámy, sklípky a jiné objekty. Obytnou část obklopoval výrobní areál, který tvořily zejména velké kupolovité hliněné pece, sloužící patrně k potravinářským účelům. Významným přínosem především po metodické stránce bylo doložení existence cca 0,1-0,8 m mocné neporušené soudobé pravěké kulturní vrstvy na lokalitě, která byla zkoumána dle možností stratigraficky, tj. po přirozených úrovních.

Z reprezentativních nálezů můžeme vzpomenout alespoň depot hliněných závaží tkalcovského stavu, bronzové šipky luků, keramické koflíky s ouškem, keramické okříny, hojný výskyt lovné zvěře a unikátní doklad semínka šlechtěné vinné révy.

Naše poznání o lokalitě při ulici Švehlova pak výrazně obohacuje současný

Plavení vzorků hlíny odebraných při výzkumu.

záchranný archeologický výzkum prováděný při výstavbě bytového komplexu „Nové Zahradní Město“, který plošně navazuje na výzkum Intersparu. Výzkum probíhá etapovitě na ploše cca 250 x 350 m, a ukončení jeho terénní části se předpokládá na podzim roku 2005. Situace je zde velice podobná situaci vedle, objekty a kulturní vrstvy však náleží jinému období pravěku. Při výzkumu byl odkryt zahloubený objekt patřící již neolitické kultuře s vypíchanou keramikou (cca 5000-4500 let před

Kristem), dále několik objektů knovízské kultury z období mladší a doby bronzové (cca 1200-1000 před Kristem), většina nálezů však náleží kultuře bylanské z období halštatu – tj. starší doby železné (cca 750-500 před Kristem). Za nejzajímavější na tomto výzkumu lze považovat odkryv oválného (cca 100 x 150 m), plotem ohrazeného areálu, uvnitř kterého se nacházely pozůstatky cca 10 obdélných sloupových staveb. Dále byly na lokalitě objeveny také sloupové stavby jednotlivě ohrazené plotem, pak různé další zahloubené objekty a ve třech případech také pozůstatky hliněných, zřejmě kupolovitých pecí. Mimoto se na lokalitě podařilo odkrýt ještě několik dalších podélných zahloubených struktur, palisádového charakteru, opět však indikující spíše subtilnější ploty než silné palisády. V současné době se výzkum soustřeďuje do nejzajímavější a nejzachovalejší části lokality, kde lze podle zjišťovacích sond očekávat zahloubené obytné objekty – tzv. zemnice, obilnicové jámy, otopná zařízení, velké hliníky apod.

Odkryté pravěké otopné zařízení.

„Expedice“ - Olomouc

Ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v Olomouci jsme v roce 2004 zahájili práce na projektu Olomouc Sewer System Upgrading (rekonstrukce kanalizačního systému Olomouce, konkrétně na katastrech částí Nemilany, Slavonín a Hejčín. Supervizorem projektu je Mgr. Peter Kováčik, výzkum realizují Jiří Sikora a Michal Jenčo (externě). Výzkum probíhá formou dohledu nad hloubením kanalizačních rýh, doplněnou o realizaci a dokumentaci zjišťovacích sond. Projekt není doposud ukončen, o jeho výsledcích budeme referovat později.

2) ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ V ROCE 2004

Sídlo společnosti je v Brně na Staré ulici 18/20 (dne 29. 6. 2004 správní rada společnosti rozhodla o změně sídla z objektu Stará 18/20 v Brně do nových kanceláří na ulici Česká 6 v Brně), jihlavské pracoviště sídlí Na vyhlídce 27 v Jihlavě. V Brně na Trnkově ulici v Líšni se pak nachází laboratoř sloužící ke zpracování a evidenci nálezů.

Mgr. Peter Kováčik ředitel, archeolog,
vedoucí pracoviště expedice Praha a Olomouc

Sekretariát:

Anna Mojžišová administrativní vedoucí
Jitka Šibíčková administrativní pracovníce (od 1.6.2004)
Mgr. Věra Čižmářová administrativní pracovníce (od 7.9.2004)

Pracoviště Brno

PhDr. Pavel Borský, CSc. archeolog – stavební historik (od 8.11.2004)
Petr Holub asistent výzkumu
Václav Kolařík asistent výzkumu
David Merta zástupce ředitele, archeolog, vedoucí pracoviště
Mgr. Marek Peška archeolog
PhDr. Rudolf Procházka, CSc. archeolog
Mgr. Dana Zapletalová archeolog
Mgr. Antonín Zůbek archeolog

Pracoviště Jihlava:

Mgr. Petr Hrubý archeolog, vedoucí pracoviště
Mgr. Petr Hejhal archeolog
Michal Daňa asistent výzkumu

Pracoviště expedice Praha a Olomouc:

Petra Veselá asistent výzkumu
Petr Votava asistent výzkumu (od 1.4. 2004 až 31.5.2004)
Miroslav Maixner asistent výzkumu (od 19.4. 2004 až 31.10.2004)
Jiří Sikora asistent výzkumu (od 1. 9. 2004)

Laboratoř:

Martina Kovářová vedoucí laboratoře (od 4.6. 2003–31.3. 2004)
Pavína Brzobohatá vedoucí laboratoře (od 8. 3. 2004)
Lenka Kosová vedoucí laboratoře v letech 2003 - 2004 na mateřské dovolené
Anna Mojžišová laborantka

Vývoj personálního obsazení brněnského pracoviště sdružení Archaia a společnosti ARCHAIA Brno, o.p.s. v letech 2002 - 2003 - 2004 (stálí pracovníci).

Rok	2002	2003	2004
Archeolog/ stavební historik	5	8	9
Asistent výzkumu / vedoucí laboratoře	4	6	10
Terénní specialista	0	0	0
Administrativní pracovník / laborantka	1	1	4
Celkem	10	15	23

Počet brigádníků	2002	2003	2004
Dohoda o pracovní činnosti	16	22	20
Dohoda o provedení práce	59	113	130

3) VĚDA A VÝZKUM

Pracovníci společnosti pracují na několika vědeckých grantových projektech realizovaných prostřednictvím externích agentur případně interního úkolu:

- grantový projekt **GAČR** č.j. 404/01/0490 – „**Hrad Přerov a polský průnik na Moravu kolem r. 1000**“ - (2003 - 2005) - spoluřešitelem je Archeologický ústav AV ČR v Brně. Hlavním cílem projektu, který byl zahájen v roce 2003, je vypracování náleзовého horizontu přelomu 10. a 11. století s důrazem na ověření přítomnosti polské posádky na střední Moravě a odraz polského vlivu v hmotné kultuře. Záměr vychází z bohatých výsledků záchranných výzkumů v Přerově v letech 1984 - 2000, na nichž se podílel i Rudolf Procházka.

- „**Chronologie brněnské keramiky v období od 12. až do počátku 14. století**“ - projekt poskytnutý **GA AVČR** (č.j. A8001402) a řešený ve spolupráci s Arú AVČR v Brně, vychází z dosavadního stavu bádání, kdy na základě kvantifikační analýzy vybraných souborů keramiky z výzkumů v Brně z let 1984 - 1997 byly vypracovány pro období 12. - počátku 14. století čtyři časově vymezené horizonty vývoje keramické produkce. V průběhu posledního desetiletí přibýly nové stratifikované náleзовé soubory s absolutními oporami (dendrodata, mince) zesledovaného období. Dosavadní bádání v zásadě nezpochybuje zmíněnou chronologii. S využitím přírodovědných metod, stratigrafické a statistické analýzy bude ověřena platnost této periodizace, provedeno její zpřesnění a charakterizována náplň jednotlivých stupňů. Dopracování chronologie brněnské keramiky by mělo mít zásadní význam pro další bádání v rámci problematiky jihomoravského výrobního okruhu a tedy i pro další bádání v oblasti společenské změny uskutečněné ve 13. století.

Odebírání dendrovzorků z trámů studny z náměstí Svobody v Brně.
Zleva Mgr. Antonín Zůbek, Petr Holub a Ing. Michal Rybříček.

- Interní projekt "Dendrochronologické datování a mikroskopické určování archeologických dřev z archeologických výzkumů společnosti Archaia Brno" prohlubuje spolupráci mezi rozdílnými vědními disciplínami. Na jedné straně archeologii a na straně druhé obory sdruženými pod pojmem nauka o dřevě. Výstupem projektu jsou identifikované vzorky dřev a dendrochronologické datování archeologických dřev. Z hlediska dendrochronologie jsou výsledky používány pro tvorbu národních a lokálních standardních chronologií. Určování druhů dřev přispívá k poznání vývoje rozšíření dřevin v období po poslední době ledové. Tento projekt plynule navazuje na dlouholetou spolupráci (od roku 1998) mezi Archaia Brno o.p.s a pracovištěm Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, Lesnické a dřevařské fakulty - Ústav nauky o dřevě - v současnosti reprezentované především **ing. Michalem Rybníčkem**. Do dnešního dne bylo makroskopicky a mikroskopicky určeno a současně dendrochronologicky datováno více jak 200 vzorků, které pocházely převážně z Brna a jeho okolí. Od tohoto projektu si obě strany slibují větší multidisciplinární propojení.

- interní projekt „Sklo středověkého Brna“

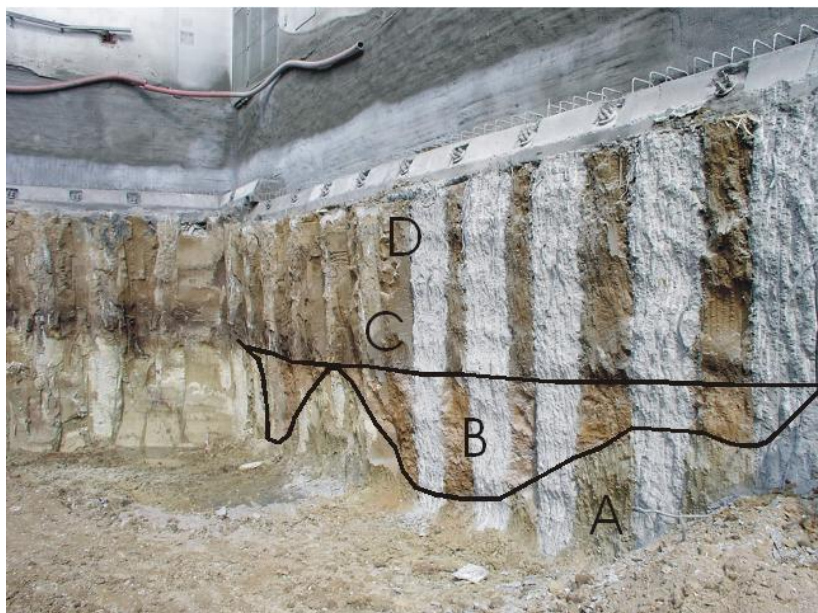
Interní projekt pracovním nazvaný "sklo středověkého Brna" byl zahájen v roce 2000 v souvislosti se zpracováváním starších nálezů skla a nových nálezů z prostoru Velkého Špalíčku v Brně. Vedením projektu byla pověřena externí spolupracovnice naší společnosti **PhDr. Hedvika Sedláčková, CSC.**, která také provádí veškeré zpracování vlastního skla. Vyhodnocení nálezových okolností a jejich historickému kontextu se průběžně věnuje tým archeologů společnosti Archaia Brno. Dosud byl zpracován nálezový fond ze 130 zahloubených objektů, tj. ca 2200 exemplářů, které jsou uloženy v Muzeu města Brna (dále MuMB), což představuje zhruba 90% nálezů z Brna ve stavu k únoru 2005.

Mgr. Petr Holub s nálezem skleněného pozdněgotického poháru na náměstí Svobody 9.

Smyslem a cílem projektu je zpracování a vyhodnocení všech nálezů dutého středověkého skla v období 13. - 15. století z Brna s přihlédnutím k ostatním nálezům v jihomoravském regionu. Dosud byly skleněné předměty z archeologických výzkumů v historickém jádru Brna zpracovány a publikovány pouze výběrově. Množstvím a kvalitou, však soubor z Brna představuje jeden z nejpočetnějších a nejvýznamnějších celků ve středodunajském regionu (asi 2000 exemplářů). Do doby kolem r. 1400 je zastoupeno především sklo dovážené, a to pravděpodobně zejména z Itálie, méně z území německých zemí. Od poloviny 14. století se objevují také domácí výrobky, které po r. 1400 převážily. Zpracování všech nálezů z Brna dovolí nejen vypracovat typologii a chronologii s nadregionální platností, ale nepochybně přispěje

i významnou měrou křešení otázek původu importovaného skla a obchodních spojení ve středověku. U vybraných souborů z jednotlivých časových horizontů bude provedeno ivyhodnocení dalších složek materiální kultury s důrazem na exkluzivní, případně importované předměty. Závěrečným výstupem projektu bude kniha obsahující zásadní studii o vývoji brněnského skla, katalog nálezů doplněný o charakteristiku dalších složek hmotné kultury a nálezového prostředí, jakož i studie věnovaná obchodním stykům Brna a jižní Moravy s potenciálními zeměmi původu skla, případně se zprostředkovateli dovozu.

Geologický řez na Moravském náměstí 6.

- interní projekt „Geologie Brna“

Pracovníci společnosti Archaia Brno o.p.s. nezapomínají na přirozenou provázanost geologie a archeologie a proto již třetím rokem probíhá realizace interního projektu „Vývoj terénního reliéfu na území statutárního města Brna“ (**etapa I až III**). Proto spolupracují na řadě svých výzkumů také s Mgr. Lenkou Lisou, PhD. a dalšími pracovníky s oddělení environmentální geologie Geologického ústavu AV ČR v Praze. Naše spolupráce je velice užitečná pro podrobnější poznání nejmladšího geologického podloží města Brna. První dva roky projektu přinesly na tomto poli zajímavé výsledky. První velkou akcí, kterou vlastně spolupráce s geology začala byly podzemní stavební práce při tvorbě sekundárních kolektorů v historickém jádru města. Jednalo se o dokumentaci geologických situací v rámci podzemních štol, o světlosti cca 3 x 3 m, „ražených“ důlním způsobem pod ulicemi Koblížná, Zámečnická, Náměstí Svobody či Zelný trh. Postupně

následovala dokumentace geologických situací v rámci jednotlivých záchranných archeologických výzkumů v Brně: při výstavbě nového pavilonu nemocnice Milosrdných bratří na Polní ulici, při výstavbě nových domů na Pekařské 72 a Hybešově 44, v rámci rekonstrukce sídla nejvyššího správního soudu na Moravském náměstí 6, zjišťovacích sond položených v prostoru Leitnerovy ulice, při budování nového schodiště do zahrady domu Petrov 2, při výstavbě bytových domů v ulici Vinohrady na Červeném kopci, či při novostavbě areálu FEI VUT na Božetěchově ulici v Králově poli

- interní projekt „Počítačová podpora v archeologii“

Archeologie se v dnešní době, podobně jako většina vědních oborů, již neobejde bez využití výpočetní techniky. Záchranný archeologický výzkum přináší každoročně desítky tisíc nálezů a fotografií, tisíce listů terénní dokumentace a stovky minut videa. Tak velký „ballk“ informací nelze v současnosti pohodlně zpracovat a archivovat jinak než pomocí počítače. Brněnské pracoviště společnosti Archaia (později Archaia Brno) se proto již od svého vzniku v roce 1997 dlouhodobě zabývá vývojem metodiky terénních archeologických výzkumů a jejich zpracováním. Nezbytnou součástí vývoje metodiky je i sledování moderních trendů v oblasti informatiky a geodézie a jejich aplikace v archeologii a při dokumentaci památek. Pod vedením Mgr. Marka Pešky je proto vyvíjena databázová aplikace STRATUM určená ke evidenci a zpracování dokumentace z terénních archeologických výzkumů. Kromě našeho pracoviště aplikaci STRATUM využívá ARCHAIA Praha o.p.s., ÚOP NPÚ v Praze, a ÚOP NPÚ v Ostravě

Informatika v rámci společnosti ARCHAIA Brno o.p.s.

Používání počítače se v archeologii po celou první polovinu 90. let omezovalo především na texty psané v českém softwaru **T602** a jednoduchou kartotéku **K602** od stejného výrobce. Dynamický vývoj počítačové techniky a softwaru nastartovaný zejména nástupem **Windows 95** v roce 1995 se záhy odrazil i v brněnské archeologii. V této době má své počátky hromadné používání balíku **Microsoft Office**, zejména textového editoru **Word**. V následujícím roce byl zahájen složitý vývoj specializované databáze určené pro terénní výzkum v prostředí **Access 20**, pojmenované o několik let později -STRATUM. Postupně se prosazovalo také používání zahraničního softwaru na tvorbu stratigrafických matic, nejprve byl používán **WINBASP** od kolegů z německého Bonnu, a po té **ArchED** vyvíjený dnes pod hlavičkou vídeňské univerzity. Od roku 1998 jsou postupně digitalizovány také terénní plány pomocí **CAD - Microstation 95**. Digitální fotografie se plně prosadila až v roce 2004 s nástupem cenově dostupných digitálních zrcadlovek s rozlišením nad 6 mpx. Veškeré kinofilmy (negativy a diazitivy) od roku 1997 jsou naskenovány a archivovány ve fotokvalitě 10 x 15 cm. V roce 2001 byla zahájena také dokumentace všech výzkumů digitální videokamerou. S tvorbou náleзовých zpráv a nejrůznějších elektronických výstupů je spojena také úprava fotografií a videa v programech **Corel Draw** a **Adobe Premiere**.

3D laserscanning

Další mezník v oblasti dokumentace a zaměřování byl překonán v roce 2003, kdy byl poprvé na archeologickém výzkumu v České republice vyzkoušen 3D laserscan, v rámci záchranného archeologického výzkumu na ulici Panské v Brně. Aplikaci tohoto zařízení v terénu považujeme za největší revoluci v dokumentaci historických památek a archeologických nálezů v posledních desetiletích.

Laserskening při výzkumu na České 10 v Brně.

Elektronické prezentace

Používání programu **PowerPoint** pro tvorbu vědeckých i populárních prezentací je pro pracovníky naší společnosti již několik let samozřejmostí.

4) FUMA A DALŠÍ ODBORNÉ KONFERENCE A SEMINÁŘE

- FORUM URBES MEDII AEVI III.

Do povědomí řady institucí z kulturní oblasti se již zcela jistě zapsala pravidelná mezinárodní odborná konference FORUM URBES MEDII AEVI, kterou každý rok pořádá naše společnost.

3. ročník tohoto semináře se konal ve dnech 14. až 16. 4. 2004 v Jihlavě. Tento ročník jsme uspořádali ve spolupráci s Muzeem Vysočiny v Jihlavě, záštitu nad celou akcí převzal primátor Statutárního města Jihlavy ing. Vratislav Výborný. Naše pozvání přijala řada odborníků od nás i ze zahraničí.

Nosným tématem konference byla problematika vrcholně středověké (12. až 14. století) zděné měšťanské architektury ve střední Evropě.

Zleva Mgr.Petr Hrubý, Mgr.Stefan Scholz, Mgr.David Zimola, Prof.Zderěk Měřinský

Na semináři byly předneseny následující příspěvky:

- **Dana Novotná:** Možná podoba nejstaršího kamenného domu v Jihlavě
- **Petr Hejhal – Petr Hrubý - David Zimola:** Pramenná základna pro studium zděných středověkých domů na Jihlavsku - archeologické výzkumy měšťanských domů a parcel
- **Petr Holub – David Merta – Jaroslav Sadílek:** Počátky zděných měšťanských domů v Jihlavě
- **Antonín Kudrnáč:** Středověká měšťanská architektura v Telči

- **Václav Kolařík – David Merta – Marek Peška:** Jak vypadal měšťanský dům v Brně kolem roku 1300
- **David Merta – Marek Peška - Rudolf Procházka:** Výsledky a výhledy projektu „Měšťanský dům středověkého Brna“
- **Branislav Lesák - Ivan Staník:** Výsledky záchranného archeologického výzkumu v pamiatkovej rezervácii Bratislava na parcele Ventúrska ulica č.11-13 vo vzťahu k poznaniu stredovekej murovanej architektúry v Bratislave
- **Miloš Gregor - Peter Uhlík:** Mineralogická charakteristika stavebných materiálův z objektu Ventúrska 11 – 13, Bratislava
- **Viktor Ferus - Peter Baxa:** "Mestiansky dom v Bratislave v druhej pol. 13. stor."
- **Ivan Staník:** Meštiansky dom so vstupnou šijou z 13. stor na Hlavnej ulici v Trnave
- **Frank Löbbecke:** Steinerne Profanbau des Hochmittelalters in südwestdeutschen und nord-schwedischen Städten
- **Paul Mitchell:** Early stone houses in Vienna
- **Doris Schön:** Wiener Bürgerhausarchitektur des 13. und 14. Jahrhunderts
- **Stefan Scholz:** Duchovní a světské korporace středověkého regionu Hainburgu a otázka stavebníků kulturního dědictví se zvláštním ohledem na sakrální stavby 13. století a stavební tvorbu v období Přemysla Otakara II.
- **Károly Magyar:** Houses to be built – Houses to be destroyed - The Changing Scenes of the City Illustrated by Cases of Medieval Buda
- **Zoltán Kárpáti:** Mediaeval houses, plots and town-planning around the St. Sigismund Church of Buda
- **Eszter Kovács:** Results of the Recent Archeological Researches of a Mediaeval House of Buda – 14. Táncsics M. Street
- **András Végh:** Medieval stone cellars in the suburb of Buda (today Watertown)
- **Jaroslava Žuffová – M. Kazimír:** K typu středověkého prejazdového domu s jednorázovo vzniknutým uličným křídlem (K typu středověkého průjezdního domu s jednorázově zaniklým uličným křídlem)
- **Radek Bláha, Jan Frolík, Jiří Sigl:** Počátky zděné měšťanské architektury v Hradci Králové a v Chrudimi
- **Petr Kočár - Radek Široký:** Dům čp. 288 v Plzni. K počátkům síňové dispozice měšťanských domů
- **Karel Nováček:** Počátky zděné měšťanské zástavby v západočeských městech
- **Kateřina Hanzlíková – Vojtěch Kašpar:** Město v kameni za 18 měsíců? Nejstarší kamenná zástavba Nového města pražského
- **Petr Juřina:** Objev kamenného romáského domu na Novém městě pražském, areál bývalých kasáren na Náměstí Republiky – předběžné sdělení

STŘÍBRNÁ JIHLAVA

V září 2004 se naše společnost podílela na uspořádání semináře zaměřeného na historickou montanistiku. Spolupřadatelem byl Kraj vysočina a Muzeum vysočiny v Jihlavě. Celkové pojetí semináře se příliš nelišilo od zavedené tradice, nastavené v předchozích ročnících. Jednalo se o prezentaci výsledků práce většiny organizací i jednotlivců, kteří v oboru historické montanistiky u nás pracují. Velmi důležitým rysem semináře je integrace více vědních disciplín a tým i metod výzkumné práce. Na konferenci zazněly příspěvky jak ryze archeologické, tak i referáty z oblasti geologie a mineralogie až po referáty představující studium a konzervaci starých důlních děl a zařízení jako technických památek. Konference byla rovněž ukázkou širokého pojetí montanistické práce celým spektrem profesionálních i zájmových organizací (Archeologický ústav AV ČR, muzea, Česká speleologická společnost, obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, university a další).

Semináře se poprvé zúčastnili i kolegové z Francie (Pierre Francis, Maria Cristine Bailly-Maitre), kteří přednesli příspěvky o dlouhodobých výzkumech starých důlních děl ve francouzských Alpách a ve Vogezách. Jejich referáty ukázaly mnoho podobností jak ve vlastním obsahu, tak v metodách výzkumné terénní práce.

Archaia Brno, kromě toho že se podílela na spolufinancování a organizaci průběhu konference, přispěla hned úvodním referátem v bloku o archeologickém výzkumu důlní aglomerace na Starých Horách u Jihlavy (Petr Hrubý). Přírodovědné analýzy i nalezený materiál pak poskytly látku pro další dva příspěvky kolegů Karla Malého a Davida Zimoly.

Seminář Stříbrná Jihlava.

ÚČAST NAŠICH PRACOVNÍKŮ NA DALŠÍCH ODBORNÝCH KONFERENCÍCH, SEMINÁŘÍCH A KOLOKVIÍCH:

V průběhu roku 2004 se pracovníci společnosti účastnili řady odborných konferencí, na mnohých z nich prezentovali výsledky své odborné práce.

Dějiny staveb 2004 (Nečtiny, 2. – 4. 4.2004)

K možností dokumentace historických staveb (P. Holub, V. Kolařík, D. Merta, M. Peška, A. Zúbek)

Archeologia technica (Brno, 6.4. 2004)

1) *Pivovar v bývalém kartuziánském klášteře v Brně-Králově Poli*

(P. Holub, D. Merta, J. Sadílek)

2) *Zámecký pivovar v Oslavanech*

(P. Holub, V. Kolařík, D. Merta, A. Zúbek)

3) *Vápenické pece z nových archeologických nálezů v Brně*

(V. Kolařík, M. Peška, A. Zúbek)

FUMA III (Jihlava, 14. – 16. 4.)

1) *Pramenná základna pro studium zděných středověkých domů na Jihlavsku - archeologické výzkumy měšťanských domů a parcel*

(P. Hejhal - P. Hrubý – D. Zimola)

2) *Počátky zděných měšťanských domů v Jihlavě*

(P. Holub – D. Merta – J. Sadílek)

3) *Jak vypadal měšťanský dům v Brně kolem roku 1300*

(P. Holub, V. Kolařík, D. Merta, M. Peška, A. Zúbek)

4) *Výsledky a výhledy projektu „Měšťanský dům středověkého Brna“*

(D. Merta – M. Peška – R. Procházka)

Přehledy výzkumů (Brno – MZM, 11. a 12.5.2004)

1) *Výzkumy v Brně za rok 2003*

2) *Archeologický výzkum v areálu zámku v Oslavanech*

(P. Holub, D. Merta, M. Peška, A. Zúbek)

3. konference SHP na téma „Krovy, střechy“ (Třebíč, 8. - 11. 6. 2004)

K vývoji střešní pálené krytiny v Brně (na základě archeologických nálezů)

(P. Holub, D. Merta, M. Peška, A. Zúbek)

Workshop Cimburk (Cimburk 17.6. 2004)

bez příspěvku (P. Holub, D. Merta)

Doba popelnicových polí a doba halštatská (České Budějovice, září 2004)

P. Hrubý (bez příspěvku)

Seminář - Stříbrná Jihlava (Jihlava, 2004)

Hornická aglomerace na Starých Horách u Jihlavy (Petr Hrubý).

Archeologia historica 36 (Telč, 20.-24.9.2004) –

Archeologie jako „trójský kůň“ památkové péče

(V. Kolařík, D. Merta, M. Peška, A. Zúbek)

P. Hrubý (bez příspěvku)

Pravěké osídlení ve vztahu k duchovním a sociálním strukturám a metody jejich výzkumu (Kravsko, 26 – 28. 5.)

Nález hrotitého příkopu kultury s MMK v Brně – Dvořákově ulici

(V. Kolařík, P. Holub, M. Peška, D. Zapletalová)

Přírodovědné metody v archeologii v Nitře (NITRA, 3. květen 2004)

Příspěvek přírodních věd a archeologie k historické topografii Starého Brna

(D. Zapletalová, V. Čulíková, V. Jankovská, L. Lisá, M. Rybníček)

Seminář MONUDAT (Praha - NTM, 2. 11. 2004) - Databáze, inventáře, evidence v památkové péči. Inventarizace kulturních památek a jejich prvků – otázky využití v památkové péči

Databázové aplikace a CAD při zpracování dat ze záchranných archeologických výzkumů na pracovišti Archaia Brno

(V. Kolařík, M. Peška)

Památky Trnavy a Trnavského kraja (Trnava, 7.12. 2004)

P. Holub, D. Merta (bez příspěvku)

Brněnské antropologické dny (Brno, 25 - 26. 11. 2004)

Antropologický výzkum pohřbů v prostoru katedrály sv. Petra a Pavla v Brně
(R. Procházka, L. Horáčková)

Archeologické výzkumy na brněnských hřbitovech

(D. Merta, M. Peška, R. Procházka, D. Zapletalová, A. Zúbek)

5) PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

K popularizaci archeologie tradčně přispívají přednášky pro odbornou i laickou veřejnost. Některé z nich vychází z dlouhodobější spolupráce s některými vzdělávacími institucemi. K nim patří nejen Filosofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Muzeum Vysočiny v Jihlavě, ale i Centrum volného času v Lužánkách. Byly však navázány i nové kontakty, k nimž patří i Vlastivědný kroužek pro ZŠ Babice nad Svitavou (vede M. Peška).

Přednášky pro odbornou i laickou veřejnost:

- D. Merta, M. Peška - **exkurze pro archeologický kroužek na ZAV Jakubské náměstí - Centra volného času v Lužánkách** (26.2. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **exkurze pro archeologický kroužek - Centra volného času v Lužánkách** (9. 3. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **exkurze pro studenty a pedagogy VUT v Brně na ZAV Jakubské náměstí** (11.3. 2004)
- D. Merta, M. Peška - účast na metodickém dni NPÚ ÚOP v Brně (24. 6 2004)
 - 1) **Brno, systematický záchranný archeologický výzkum města**
 - 2) **Metodika dokumentace a zpracování v rámci společnosti Archaia Brno**
- D. Merta, A. Zůbek – **přednáška Archeologické výzkumy v prostoru Jakubského náměstí pro Českou geologickou společnost** (14.10. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **centrum volného času v Lužánkách– povídání o archeologii pro děti** (19.10.2004)
- D. Merta, M. Peška - **centrum volného času v Lužánkách– povídání o archeologii pro děti** (25. 10. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **přednáška a exkurze po Brně pro vyučující** (3. 11. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **centrum volného času v Lužánkách – povídání o archeologii pro děti** (4. 11. 2004)
- D. Merta, M. Peška - **přednáška pro studenty MLZU - Archeologie a dendrochronologie v Brně** (10. 11. 2004)
- P. Hejhal, P. Hrubý, D. Zimola– **výzkumy na Jihlavsku. Pořádáno v Muzeu Vysočiny v Jihlavě** (leden 2004)
- P. Hrubý - **hornická aglomerace na Starých Horách u Jihlavy (samostatná přednáška pro studentské sdružení ARS při ZČU Plzeň, konaná v Západočeském muzeu Plzeň** (březen 2004)
- P. Hrubý - **výšinná naleziště v jižních Čechách** (přednáška o průběžném stavu přípravy disertační práce na ArÚ v Praze)
- V. Kolařík - D. Merta - **měšťanská zástavba středověkého Brna** (přednáškový cyklus Těšetické léto pro studenty FFMU v Brně)

V. Kolařík - M. Peška - **brněnské kostely, kláštery, kaple a hřbitovy**
(přednáškový cyklus Těšetické léto pro studenty FFMU v Brně)

16.11. 2004 se naše společnost podílela na prezentaci Předbraní Běhounské brány pořádané jako Den otevřených dveří brněnského podzemí.

Přednáška o archeologických výzkumech v Brně pro vyučující dějepisu a základních školách..

Účast na Odborných komisích

Archeologický výzkum ve Žďáře nad Sázavou, trať Klafar (1.9.2004)

ÚAPP Brno, (účast M. Peška, R. Procházka, P. Holub, P. Hejhal, P. Hrubý)

Archeologický výzkum na stavbě arcidiecézního muzea na Václavském náměstí v Olomouci (12. 10. 2004)

NPÚ, územní pracoviště Olomouc (účast P. Hejhal)

Záchranný archeologický výzkum na Náměstí Míru v Bruntále (7.9.2004)

NPÚ ÚOP v Ostravě (účast P. Kováčík, D. Merta)

Archeologický výzkum Lelekovice – předhradí (29.7.2004)

ÚAPP Brno (účast P. Holub, D. Merta, A. Zůbek)

Kopčany (26. a 27.8. 2004)

KPÚ Bratislava (účast P. Holub, P. Kováčík, D. Merta)

6) KNIHOVNA, ARCHIV, ZÁLOHOVÁNÍ DAT

Nové kancelářské prostory brněnského pracoviště v České ulici umožnily nové uspořádání knihovny i archivu.

Knihovna zahrnuje téměř 800 titulů a k rozšíření našeho knihovního fondu přispěla i možnost výměny sborníku FUMA za odborné publikace vydané jinými kulturními institucemi.

V druhé polovině roku 2004 byl nově uspořádán archiv nálezových zpráv i fotoarchiv.

Pokračovala dokumentace archeologických výzkumů za využití videozáznamu. Natočené videozáznamy jsou evidovány ve formě databáze.

7) PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Níže uvedený výčet citací dokládá, že odborní pracovníci společnosti věnují velký prostor i publikační činnosti. Výsledky své práce prezentují v méně i více rozsáhlých článcích a studiích.

Práce publikované v roce 2004:

Dreslerová, D. – Hrubý, P.: **Boudy, okr. Písek**, Výzkumy v Čechách 2001, 21-22, č. 57.

Hejhal, P. 2004: **Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou)**, Přehled výzkumů 45, 245-246.

Hejhal, P. 2004: **Brtnice (okr. Jihlava)**, Přehled výzkumů 45, 191-194.

Hejhal P. 2004: **Raně středověký hrob s kamenným obložением z Hradce Králové – Kuklen ?**, AVSČ 8.

Hejhal, P. 2004: **Projekt „Wothanburg“**, Živá archeologie, (Re)konstrukce a experiment v archeologii 5/2004, 175-176.

Hejhal, P. – Hrubý, P. – Mráz, V. 2004: **Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Jihlavě - Vorläufige Ergebnisse Archäologischer Rettungsgrabungen in Jglau im Jahre 2003**, Přehled výzkumů 45, 97-106.

Hložek M. – Merta D. – Peška M.: **Ke kovolítectví ve středověkém Brně, nálezy tyglíků z Dominikánské 5**, Ve službách archeologie 5, 301-305.

Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D.: **Oslavany, zámek**, Přehled výzkumů 45, 232-233.

Holub, P. - Kolařík, V. - Merta, D. - Peška, M. - Zapletalová, D. - Zůbek, A.: **Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2003**, Přehled výzkumů 45, s. 39-96.

Holub, P. - Kolařík, V. - Kováčik, P. - Merta, D. - Procházka, R. - Peška, M. - Zapletalová, D - Zůbek, A.: **Systematický archeologický výzkum města Brna**, in: Forum Urbes Medii Aevi I, s. 57-97, Brno.

Holub, P.- Merta, D. - Peška, M. - Zůbek, A.: **Poznámky k historické topografii Dominikánského náměstí**, BMD XVII, s. 41-78, Brno 2004.

- Hrubý, P. 2003: **Český Krumlov, okr. Český Krumlov**, Výzkumy v Čechách 2001, 45, č. 167.
- Hrubý, P. 2003: **Pacov, okr. Pelhřimov**, Výzkumy v Čechách 2001, 171-172, č. 741 a 742.
- Hrubý, P. 2003: Stropnice, okr. České Budějovice, Výzkumy v Čechách 2001, 268-269, č. 1200.
- Hrubý, P. 2004: **Mikrosondáž (vrypy); Vzorkovací sondáž v zalesněných terénech; Mikrosondáž v areálech výšinných lokalit jižních Čech; Průzkum výšinných poloh v Křemežské kotlině**. In: Kuna, M. (ed): Nedestruktivní archeologie. Teorie, metody a díle. Praha, kap. 10. 3. 1.; 10.3. 2.; 10. 5. 1.; 10. 5. 2.
- Hrubý, P. 2004: **Velká Bíteš (okr. Žďár nad Sázavou)**, Přehled výzkumů 45, 244-245.
- Hrubý, P. – Chvojka, O. 2003: **Jaronín, o. Brloh, okr. Český Krumlov**, Výzkumy v Čechách 2001, 92, č. 400.
- Hrubý, P. – Chvojka, O. 2004: **Zum Kenntnisstand über die Höhenfundstellen mit Spuren hallstattzeitlicher Nutzung im Gebiet von Český Krumlov, Südböhmen**. In: *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen*, 13. Treffen 25. bis 27. Juni 2003 in Pfreimd. Rahden/Westf., 158-186.
- Hrubý, P. 2004: **Archeologické výzkumy tvrze Cuknštejn u Nových Hradů v letech 2000–2001**, Castellologica bohemica 9, 305-334.
- Lisá, L. – Jankovská, V. – Zapletalová, D.: **Nové objevy kvartérních sedimentů na Starém Brně**. Geologické výzkumy na Moravě a ve Slezsku 11, 7-9.
- Merta, D. - Peška, M. - Procházka, R.: **Městanský dům středověkého Brna**. Informace o průběhu a výsledcích grantového projektu, in *Dějiny staveb 2004*, s. 171-186, Plzeň.
- Merta, D. - Peška, M. - Zůbek, A.: **K zásobování města Brna vodou z Kartouz**, Archeologia technica 15, 70-77.
- Merta, D. – Rybníček, M. – Zůbek, A.: **Ke stavebnímu založení kostela Nanebevzetí Panny Marie v Brně-Zábrdovicích**, Ve službách archeologie 5, 146-150.
- Procházka, R.: **Pozdně románský dům z areálu minoritského kláštera v Brně**, Průzkumy památek 10, 2004, 163-168.
- Procházka, R.: **Modřice, Masarykova 131**, parcela č. 682, Přehled výzkumů 45, 228 a 257.
- Procházka, R.: **Velká Bíteš (kraj Jihomoravský). Masarykovo náměstí č.p. 4, parc. č. 163/164/2**, Přehled výzkumů 44, 2002, 3 str, 2 obr.
- Selucká, A. – Richtrová, A. – Dufek, R. – Merta, D. – Zůbek, A.: **Průzkum a konzervace kordu z archeologického nálezu**, Sborník z konference konzervátorů a restaurátorů, Liberec 2004, 120-124 + obrazová příloha XV.
- Urbánková, K. – Zapletalová, D.: **Polní ulice – předchůdkyně císařské silnice? Průběh tzv. mikulovské, respektive vídeňské cesty pravobřežím Starého Brna**. BMD 17, 79-96.

Recenze vydané v roce 2004:

- Hrubý, P. 2004: Vladimír Čtverák – Michal Lutovský – Miloslav Slabina – Lubor Smejtek: **Encyklopedie hradíšť v Čechách**. In: Archeologické výzkumy v jižních Čechách (recenze) 17, 295-298.
- Procházka R.: M. Richter - R. Krajíc: **Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí-archeologický výzkum 1962-1988**. Praha-Sezimovo Ústí - Tábor 2001., AR 56, 2004, 270– 272
- Procházka, R.: Jan Klápště (ed.) **Archeologie středověkého domu v Mostě (čp. 226), Mediaevalia archaeologica 4**, Praha-Most 2002; AR 56, 2004, 463–467
- Procházka, R.: **Rynek wrocławski w świetle badań archeologicznych I, vyd. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2001, red. C. Buško; Rynek wrocławski w świetle badań archeologicznych II, Wrocław 2002, red. J. Piekalski.**318 str., AR 56, 2004, 729– 731
- Procházka, R.: **Berns mutige Zeit. Das 13. und 14. Jahrhundert neu entdeckt**. Vyd. Rainer C. Schwinges, Bern 2003. AR 56, 2004, 916– 918
- Procházka, R.: E.M. Seng: **Stadt – Idee und Planung. Neue Ansätze im Städtebau des 16. Und 17. Jahrhunderts**, vyd. Deutscher Kunstverlag, München- Berlin 2003. 319 str., 123 černobílých obrazových příloh. Památky archeologické 85, 2004/2. 286- 288

Recenze předané do tisku:

- Procházka, R.: **Beiträge zur Archäologie des Mittelalters in Österreich 17** (2001), 18 (2002), 19 (2003), Archeologické rozhledy
- Procházka, R.: B.Töpfer, **Töpferöfen von 1500 bis 1500 n. Chr. Om deutschsprachigen Raum und in angrenzenden gebieten, Zeitschrift für Archäologie des Mittelalters – Beiheft 15**, Bonn 2003, Archeologické rozhledy

Práce předané do tisku:

- Hejhal P.: **Archeologický výzkum dvou měšťanských domů v Brtnici**, Vlastivědný sborník Vysočiny 14.
- Hejhal P.: **Stav poznání raně středověkých mohyl v severovýchodních Čechách**. Sborník z konference Archeologie doby hradětní v Čechách.
- Hejhal, P. - Hrubý, P. - Zimola, D.: **Archeologické výzkumy na Jihlavsku 2002-2003**, Vlastivědný sborník Vysočiny 14.
- Hejhal, P. – Hrubý, P.: **Dřevěná architektura 13. století v Jihlavě, Pelhřimově a Humpolci**. In: Forum urbes medii aevi II. Sborník příspěvků z konference FUMA.
- Holub P. – Kolařík V. – Merta D. – Zůbek A.: **Okolí bývalého herburského kláštera v Brně**, BMD 18.

- Holub P. – Kolařík V. – Merta D. – Peška M. – Zapletalová D. – Zůbek A.: **Ke stavu poznání nezděné měšťanské architektury vrcholně středověkého Brna**, h: Forum urbes medii aevi II. Sborník příspěvků z konference FUMA.
- Hrubý, P. - Jaroš, Z. - Kočár, P. - Malý, K - Mihályjová, J. - Milický, J. - Zimola, D.: **Hornická aglomerace na Starých Horách u Jihlavy**, Památky archeologické 2006.
- Peška, M. - Zapletalová, D.: **Archeologické nálezy v prostoru divadla Redutana Zelném trhu v Brně**, (přispěli jsme kapitolkou do knihy o Redutě, vydavatel Městské divadlo v Brně).
- Zapletalová, D. – Čulíková, V. – Jankovská, V. – Lisá, L. – Rybníček, M.: **Příspěvek přírodních věd a archeologie k historické topografii Starého Brna**. h: Ve službách archeologie VI.
- Peška, M, - Zapletalová, D.: **Nové poznatky ke starobrněnskému kostelu sv. Prokopa a jeho okolí**, BMD 18. Peška, M. - Zapletalová, D.: **Sv. Benedikt, Oldřich, nebo Prokop? K otázce polohy brněnské mincovny a její souvislosti se starobrněnskou kaplí sv. Prokopa**. AR LVI-2004, s. 679-690. /vyšlo v lednu 2005/
- Procházka, R.: **Moravská keramika kolem r. 1000 - otázka kontinuity a změny**, in: Spotkania bytomskie, 29 str., 7 obr.
- Procházka, R. - Ustohal, V. - Doležal, P.: **Materiálová analýza raně středověkých kovových předmětů z Přerova**, 13 str., 3 obr.; vyšlo Pravěk 13/2003, Brno 2005, 387-404
- Procházka, R. - Wihoda, M.: **Polský průnik na Moravu a hrad Přerov v kontextu dějin 10. století**, 34 str., 3 obr.

PhDr. Rudolf Procházka, CSc. je členem redakční rady Památek archeologických.

SBORNÍK FUMA I

V roce 2004 jsme vydali I. číslo sborníku FORUM URBES MEDII Aevi I - čímž jsme zahájili jeden z cílů naší společnosti - pravidelné vydávání sborníku, který prezentuje příspěvky přednesené na každoročně pořádané odborné konferenci FUMA.

Zmíněný sborník obsahuje odborné články našich i zahraničních účastníků konference, která byla věnována problematice systematických archeologických výzkumů měst a středověkých sídlištních areálů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Publikované příspěvky:

Procházka, R.: **Nad prvním ročníkem FORUM URBES MEDII Aevi**

Galuška, L.: **Historie a současnost archeologických výzkumů ve Starém městě (K metodě a metodice terénních průzkumů a výzkumů)**

Boháčová, I. – Herichová, I.: **Georeliéf jako zdroj poznání historického vývoje lokality**

Čiháková, J.: **Archeologický výzkum historického jádra Prahy – strategie a dilema**

Frolík, J. – Tomášek, M.: **Archeologická památková péče v Kutné Hoře**

Buško, C.: **Archeologia lokacyjnego Wrocławia**

Kašpar, V.: **Co mohou očekávat archeologové na Novém Městě pražském na počátku nového tisíciletí? (Prognóza dalšího výzkumu, krátkodobých realizovatelných cílů a směrů možného studia dané problematiky.)**

Holub, P. – Kolařík, V. – Kováčik, P. – Merta, D. – Peška, M. – Procházka, R. – Zapletalová, D. – Zúbek, A.: **Systematický archeologický výzkum města Brna**

Sborník jsme nabídli nejen do komisního prodeje do knihkupectví, ale především jsme zahájili výměnu knih mezi naší a dalšími kulturními institucemi u nás i v zahraničí.

8) SPOLUPRÁCE S UNIVERZITAMI A DALŠÍMI KULTURNÍMI INSTITUCEMI

Spolupráce s Ústavem archeologie a muzeologie FF MU v Brně .

Archaia Brno o.p.s. se již třetím rokem výraznou měrou podílí přednášce „Terénní teorie a praxe“ pro studenty archeologie v Brně, zaměřený na metodiku terénního výzkumu a jeho právní, organizační a etické otázky. Kurz spolu s kolegyní Mgr. Klárou Šabatovou z ÚAM FF MU vede Mgr. Peter Kováčik, dále se na jednotlivých tématech podílí Mgr. Marek Peška, PhDr. Rudolf Procházka, David Merta a Mgr. Antonín Zůbek

V lednu 2004 na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně vedl PhDr. Rudolf Procházka jednosemestrový přednáškový kurs "Od raně středověké aglomerace k právnímu městu".

Společnost mimoto poskytuje studentům Ústavu archeologie a muzeologie materiál ze svých výzkumů ke zpracování formou seminárních a diplomových prací a přispívá tak zároveň k jeho včasnému vědeckému vyhodnocení. Odborní pracovníci zároveň působí jako konzultanti zadaných prací. Při záchranných výzkumech, pořádaných naší společností, získávají mnozí studenti archeologie cenné praktické zkušenosti.

V červenci a srpnu 2004 se konal cyklus přednášek nazvaný **Těšetické léto 2004** - určený pro studenty prvního ročníku (přednášky v češtině i němčině přednesli Petr Hejhal, Petr Hrubý a David Merta). Vedoucí Mgr. Klára Šabatová a Mgr. Inna Mateiciucová PhD.

Seminář pro studenty - Těšetické léto 2004 s přednášejícím Davidem Mertou.

Mimoto PhDr. Rudolf Procházka, CSc. přednášel na Západočeské univerzitě v Plzni kurs „Hmotná kultura středověké Moravy“ - přednášky v letním semestru 2004 (celkem 24 hodin).

SPOLUPRÁCE S JINÝMI INSTITUCEMI

Pod hlavičkou projektu **Area brunensis** pracovníci společnosti Archaia Brno pokračovali v systematické vědecké práci na odhalování historické topografie středověkého Brna. Projekt je interdisciplinární a již od samotného počátku se na něm podílí řada odborných pracovníků z jiných institucí.

Nadále pokračovala naše spolupráce na projektu internetová **Encyklopedie Brna**, jejíž stránky byly v loňském roce zpřístupněny široké veřejnosti.

Pracovníci Archaia Brno o.p.s. se účastnili i každoroční **experimentální tavby železa v Josefově**, kterou pořádá Technické muzeum v Brně v rámci Dne muzeí ve dnech 14. a 15.5. 2004.

Úzce spolupracujeme i s **Centrem volného času** v Lužánkách. Pro učitele i malé zájemce o historii Brna jsme uspořádali několik přednášek zaměřených právě na brněnskou archeologii.

Jihlavské pracoviště již několik let úzce spolupracuje s Muzeem Vysočiny v Jihlavě.

Spolupráce při přípravě výstavních projektů

Archeologie na Pacovsku (duben–květen 2004), výstava se uskutečnila v Muzeu Antonína Sovy v Pacově za přispění Muzea Vysočiny v Jihlavě.

Hornictví pohledem archeologie na Vysočině (září–říjen 2004) výstava doprovázela konferenci Stříbrná Jihlava v Muzeu vysočiny v Jihlavě.

Odborní pracovníci společnosti se podíleli na přípravě obměny části **archeologické výstavy Brána času** v Měniněské bráně, která je pod správou Muzea města Brna. Inovovaná část expozice je věnována archeologickým výzkumům okolí Jakubského náměstí v Brně.

Výstavba tzv. „zemnice“ v rámci experimentální tavby železa v Josefově. Na fotografii Mgr. Petr Holub.

9) SPOLEČNOST ARCHAIA BRNO O.P.S. V MÉDIÍCH

S výsledky odborné práce naší společnosti jsme širokou veřejnost seznamovali nejen na již zmíněných přednáškách, ale také pomocí tiskových zpráv a rozhovorů, poskytnutých médii.

TISK:

- Loňský rok byl chudší, přesto došlo k zajímavým objevům. Jihlavské listy 21. ledna 2004
- Archeology čeká zlatý důl. Jihlavské listy 13. března 2004
- Do Jihlavy se sjedou archeologové z řady zemí. Deník Vysočina 4. března 2004
- Dávná minulost neupadne v zapomnění. Listy Pelhřimovska 21. dubna 2004
- Centrum patří archeologům. Listy Pelhřimovska 21. dubna 2004
- Kostlivci leželi půl metru pod zemí. Listy Pelhřimovska 27. dubna 2004
- Prezentace Běhounské Brány – Moravský deník (29. září 2004) – D. Merta
- Archeologové datují vznik kostela. Listy Pelhřimovska 4. listopadu 2004
- Informace o výzkumu: Proluka na nám. Svobody 9 - Deník Rovnost (15. listopad 2004) - P. Holub

ROZHLAS:

- Rozhovor na téma archeologie (P. Hrubý a D. Zimola). Pravidelný pořad „*Kanape*“. ČRo Region (březen 2004)
- Mezinárodní konference FUMA IV v Jihlavě (P. Hrubý). Živý vstup ČRo Region (duben 2004)
- O archeologii v Brně (D. Merta), ČRo Brno „*Rendez-vous*“ (16.4. 2004)
- Archeologický výzkum sídlištního areálu v Humpolci (P. Hejhal). Natočený rozhovor. ČRo Region (srpen 2004)
- Informace k výzkumu na Anenských terasách (D. Zapletalová) - Český rozhlas Brno – 22. červen 2004 - vysíláno ve Zpravodajství, opakováno 26.6.04 – ČR Radiojournal – pořad Křesťanský magazín)
- Archeologie v Brně (M. Peška, D. Merta) - Český rozhlas Brno - pořad „*Rendez-vous*“ (29. září 2004)
- Archeologický výzkum pohřebního areálu v Humpolci (P. Hejhal). Natočený rozhovor. ČRo Region (listopad 2004)
- Archeologický výzkum středověké důlní osady v Jihlavě Starých Horách (P. Hrubý). Živý vstup, ČRo Region (listopad 2004)
- Informace o výzkumu: Proluka na nám. Svobody 9 (P. Holub) - ČR Brno /15. listopad 2004/.

TELEVIZE:

- Archeologický výzkum v Humpolci (P. Hrubý). Reportáž ČT pro Večerník z Čech (22. duben 2004)
- Archeologický výzkum jihlavské radnice (P. Hrubý). Reportáž TV Prima, Zprávy z regionu (19. květen 2004)
- Archeologický výzkum jihlavské radnice (P. Hrubý). Reportáž ČT pro Večerník z Čech (18. červen 2004)
- Informace k výzkumu na Anenských terasách (D. Zapletalová) - Česká televize - Jihomoravský večerník /29. červenec 2004/
- Informace o výzkumu: Proluka na nám. Svobody 9 (Petr Holub) - FATEM TV Prima /1. listopad 2004/
- Archeologický výzkum středověké důlní osady v Jihlavě Starých Horách (P. Hejhal, P. Hrubý), Reportáž ČT pro Večerník z Čech (29. listopad 2004)
- Archeologický výzkum důlní osady v Jihlavě Starých Horách (P. Hrubý). Reportáž TV Prima, Zprávy z regionu (30. listopad 2004)
- prezentace Brány v Salonu (D. Merta) - FATEM TV Prima (3. říjen 2004)

K některým výzkumům byly vydány následující tiskové zprávy:

Anenské terasy – Kopečná 43
(D. Zapletalová)

Proluka na náměstí Svobody 9
(P. Holub) - 11.11.2004

Královo Pole - Božetěchova
(P. Holub a D. Merta)

Moravské nám. 6
M. Peška) -17.12.2004

Televize natáčející výsledky archeologického výzkumu při kostele sv. Jakuba v Brně.

10) ENCYKLOPEDIJE MĚSTA BRNA

Internetová Encyklopedie dějin Brna je společný projekt, na němž se podílí odborní pracovníci několika brněnských kulturních institucí. Jeho cílem je přiblížit nejen brněnskou historii, ale i současnost.

Encyklopedii tvoří soustava navzájem propojených karet z různých oblastí brněnské historie, např. osoby, události, ulice, školy, pamětní desky apod. Postupně byly a nadále jsou doplňovány jak nová data, fotografie, tak i tématické okruhy.

Tyto neobvyklé internetové stránky věnované městu Brnu byly v květnu 2004 zpřístupněny široké veřejnosti a do konce roku je navštívilo téměř 49 000 uživatelů.

Celý projekt je financován z rozpočtu Muzea města Brna, ale také prostřednictvím dotací získaných společností Archaia Brno z rozpočtu Krajského úřadu Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Na Encyklopedii dějin Brna naše společnost spolupracuje od samotného počátku. V přípravném období celého projektu Marek Peška průběžně programoval, měnil, doplňoval a především pojpoval jednotlivé tématické okruhy encyklopedie podle stále náročnějších požadavků autorského kolektivu. V současné době se naši pracovníci podílejí zejména na doplňování nových dat a obrazové dokumentace.

URL: <http://encyklopedie.brna.cz/>

ENCYKLOPEDIJE MĚSTA BRNA

Osobnosti
Události
Ulice
Objekty
Stavby
Školy

Autoři
O encyklopedii
Kontakt

Muzeum města Brna
Archaia Brno
Archiv města Brna
Moravská galerie
Knihovna Jiřího Mahena
Černá a falová
Moravské zemské muzeum

Český rozhlas Brno

Přístup: 1195222

CENA ČESKÉHO VÝBORU ICOM 2004

Ve III. ročníku Národní soutěže muzeí Gloria musaealis 2004 získala Encyklopedie dějin Brna Cenu Českého výboru ICOM.

Gloria musaealis 2004
Cena Českého výboru ICOM

VÝROČÍ PŘIPADAJÍCÍ NA TENTO TÝDEN

345 let	* 21. 7. 1901	František Paláček
	† 21. 7. 1660	Střizností sítářů na nekalou konkurenci
	† 21. 7. 1616	Převzetí ručičtelských závazků
	† 21. 7. 1454	Prodej "pustých" městských domů
	† 21. 7. 1454	Nálev cizího vína a piva pouze v areálu města
† 21. 7. 1929	Karel Elgart	
10 let	† 22. 7. 1995	Otakar Barůvka
	† 22. 7. 1738	Wolfgang Hannibal Schrottenbach
	† 22. 7. 1943	František Papela
	† 22. 7. 1942	Jan Zatloukal
	† 22. 7. 1943	Josef Pečinka
	† 22. 7. 1942	Ladislav Havelka
	† 22. 7. 1663	Dohoda o vykonávání obvyklé roboty
	† 22. 7. 1632	Žádost o uskladnění vína ve městě
	† 22. 7. 1867	Cyril František Napp
	* 22. 7. 1822	Johann Mendel
* 22. 7. 1893	Osvald Chlubna	
† 22. 7. 2004	Odhalení pamětní desky židovských občanů vězněných na Špilberku v době nacistické okupace	
375 let	* 23. 7. 1911	Adolf Zobač
	* 23. 7. 1872	Karl Korschann
	† 23. 7. 1630	Cizoložství jednoho brněnského vdovce
	* 23. 7. 1892	Karel Čápek
	* 24. 7. 1906	František Hořava
110 let	* 24. 7. 1906	Álois Přibyl
	* 24. 7. 1895	Jakub Polický
105 let	† 24. 7. 1606	Zpráva o hospodaření se sirotčími penězi
	† 24. 7. 1900	Josef Tuček

11) PŘEHLED ARCHEOLOGICKÝCH AKCÍ ZAHÁJENÝCH V ROCE 2004

Cílem této kapitoly je souhrnně informovat o výsledcích záchranných archeologických výzkumů prováděných společností Archaia Brno, o.p.s. v historickém centru města Brna a v prostoru jeho historických předměstí. Perspektivy, koncepce a metodika systematického archeologického výzkumu centra Brna se nezměnila (Merta – Peška – Procházka – Sadílek 2000, 35-36, naposledy pak souhrnně viz Holub – Kolařík – Kováčik – Merta – Peška – Procházka – Zapletalová – Zúbek 2004, 57-97).

PŘEHLED AKCÍ PRACOVIŠTĚ BRNO ZAHÁJENÝCH V ROCE 2004

Výzkumy prováděné v roce 2004, případně zahájené ještě v roce 2003, lze rozdělit do šesti skupin:

- 1) plošné výzkumy;
- 2) výzkumy prováděné v souvislosti s výstavbou kolektorů v historickém jádru města;
- 3) výzkumy realizované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“
- 4) menší terénní výzkumy a dokumentace inženýrských sítí
- 5) dokumentace reliktů stojících historických staveb
- 6) zpracování a vyhodnocení již ukončených terénních částí výzkumů.

Ad 1) Plošné výzkumy

V roce 2004 uskutečnila v Brně společnost Archaia Brno, o.p.s. sedm větších plošných výzkumů. Pokračoval již v roce 2003 započatý výzkum související s rekonstrukcí Jakubského náměstí [A057/2003] a také výzkum v prostoru náměstí Svobody 16, Panská 6, 8 [A100/2003]. Dále byla realizována první část výzkumu na parcelách Česká 10/ Jakubská 3 [A036/2004]. Plošný výzkum se odehrál v prostoru Kopečné 43 [A043/2004] a na náměstí Svobody 9 [A069/2004]. První fáze výzkumů proběhly na Moravském náměstí 6 [A081/2004] a na parcelách Božetěchova 1, 3 [A101/2004].

Ad 2) Výzkumy prováděné v souvislosti s výstavbou kolektorů v historickém jádru města

Tato skupina byla vyčleněna pro svou specifičnost, související s technologií výstavby kolektorů. Ty jsou v historickém jádru budovány podpovrchovou metodou, tedy raženy hornickým způsobem. Tomu se podřizuje metodika výzkumu: plošně jsou exkavovány těžební šachty (v průměru o rozměrech 5 x 5 m, nejvíce 4 na náměstí Svobody), sledovány a dokumentovány pak jsou všechny související přeložky inženýrských sítí a průběžně probíhá dokumentace profilů představovaných čelbami ražeb vlastního kolektoru. V roce 2004 pokračovala výstavba kolektoru na Koblížné ulici s odbočkami do Kozí, Poštovské a Sukovy ulice [A002/2003], na náměstí Svobody s odbočkou do Zámečnické ulice [A003/2003] a na Zelném trhu s odbočkami ke Kapucínskému náměstí a na Starobrněnskou ulici [A005/2003]. Archeologický výzkum s nimi související probíhá neustále od roku 2003.

Ad 3) Sondy dokumentované v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“

V rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“, o němž jsme podrobněji informovali v roce 2000 (Merta – Peška – Procházka – Sadílek 2000, 36), byly

v roce 2004 realizovány 4 projekty (šachta před Kapucínským náměstím 1 [A115/2004] – započata již v roce 2003, blok 38 [A113/2004], blok 51 [A068/2004] – budou pokračovat i v roce 2005 - a blok 61 [A062/2004]).

Ad 4) Výzkumy menšího rozsahu

Stejně jako v minulých letech prováděla společnost Archaia Brno, o.p.s. řadu, rozsahem menších, záchranných výzkumů. Některé započaly již v roce 2003: Tmář [A101/2003], Jánská – Minoritská – Orlí (minoritský klášter) [A106/2003], Mečová 5, Radnická 8 (Stará radnice) [A107/2003], Moravské náměstí 10, 11 [A113/2004], Dornych – Plotní – Trnitá – Úzká - Zvonařka (areál Vaňkovky) [A114/2004]. V roce 2004 proběhly Trýbova [A004/2004], Fryčajova [A007/2004], Moravské náměstí 6-sondy [A013/2004], Koliště [A022/2004], Stará 22 [A025/2004], Jakubská [A026/2004], Dominikánské náměstí [A049/2004], Dornych – Plotní – Trnitá – Úzká - Zvonařka (areál Vaňkovky) [A051/2004], Lidická 12 [A052/2004], Chaloupkova/Mojmírovo náměstí 12 [A058/2004], Vídeňská 15 [A061/2004], Václavská 18-20 [A063/2004], Koliště [A064/2004], Zábřdovická 16 [A065/2004], Moravské náměstí [A074/2004], Denisovy sady [A076/2004], ulice Vinohrady [A077/2004], Mendlovo náměstí 9 [A078/2004], Mendlovo náměstí [A085/2004], Bašty [A087/2004], Anenská [A091/2004], Park Koliště [A092/2004], Vodní 3 [A093/2004], Minoritská [A098/2004], Frantěškánská [A099/2004], Běhounská 1/ náměstí Svobody 6 [A103/2004], Mojmírovo náměstí 15a [A104/2004].

A002/2004 - Brno – Trýbova, (kanalizace)

Vedoucí výzkumu - Petr Holub

Počátkem roku 2004 proběhl archeologický dohled přípojky kanalizace novostavby bytového domu v ulici Trýbova (k.ú. Staré Brno). Ve výkopech bylo zjištěno geologické podloží lokality – vystupovaly zde jednak podlažní horniny brněnského masivu, resp. metabazitové zóny a na nich uložené šterky a písky fluvialního původu. Celá fluvialní akumulace se nachází cca 30 m nad současným korytem řeky Svatky. Složený materiál této akumulace je reprezentováno především horninami svratecké proveniencie, jedná se tedy pravděpodobně o pleistocenní terasu řeky Svatky.

Sprašová návěš byla v této oblasti odtěžena díky existenci cihelny ve 2. polovině 19. století. Čelní stěna cihlářské pece byla také odhalena stavebníkem bytového domu v prostoru vjezdu do 1. PP domu – garáže (bez archeologického výzkumu či dohledu, před nahlášením akce). Jelikož všechny výkopové práce v té době již proběhly, byly archeologicky zdokumentovány pouze řezy a reliktů zdív. Cihelnu v ulici Úvoz známe např. z archivního plánu města Brna ze závěru 19. století, z archivních zdrojů také víme, že r. 1857 koupil prosperující cihelnu na Úvoze Valentin Falkensteiner, významný brněnský podnikatel a obchodník, mecenáš brněnského školství, brněnský měšťan a zastupitel.

A003/2004 - Brno - Husova 10 (hradba)

Vedoucí výzkumu - Václav Kolařík

V průběhu prací na zajištění torza středověkých městských hradeb na dvoře Husově č. 10 byla provedena jeho kresebrá, písemná a fotografická dokumentace. Ta probíhala v součinnosti s rekonstrukčními pracemi a bylo při ní použito prováděcí firmou (SASTA, s.r.o.) vystavěné lešení. Byla tak využita příznivá situace zpřístupnění těch částí hradby, které jsou za normálních podmínek nedostupné.

Základním úkolem terénní části výzkumu byla dokumentace konstrukce městské hradby před její renovací.

Terénní dokumentace se soustředila na kresebnou, písemnou a fotografickou dokumentaci. Dokumentován byl západní, tedy vnější líc hradby a přibližně uprostřed z něho vyběhající relikv hranolové věže. Dále byly pořízeny dva příčné řezy, objasňující značné terénní změny, které v nejbližším okolí proběhly.

Kresebná dokumentace řezů a pohledu na hradbu byla provedena v měřítku 1 : 50, ostatní detaily v měřítku 1 : 20. Půdorysně pak byla hradba zaměřena do digitální mapy města Brna.

Brněnské středověké opevnění je zachováno velmi fragmentárně, a proto dokumentace a popis jeho jádru z nejzachovalejších částí za domem Husova č. 10 před rekonstrukcí, o něm přinesly další, jinak skromné informace.

Václav Kolařík dokumentující opevnění města Brna na Husově 10.

A007/2004 - Brno - Obřany (kanalizace)

Vedoucí výzkumu - David Merta

17. února 2004 proběhla dokumentace profilů vytvořených výkopem kanalizace v Brně Obřanech na Fryčajově ulici před domy č. 26 a 28.

Vlastní řez dokumentoval v hloubce 1,10 až 1,30 m rostlé podloží tvořené navětralou skálou na niž se vytvořilo souvrství odpadních vrstev místně zpevňovaných drobným šterkem (0,70 až 1,0 m pod dnešní vozovkou). Dokumentované aktivity nebyly starší než novověké, nemnohý získaný datační materiál pocházel až ze 17. století. Výzkum, ač se nacházel relativně v blízkosti kostela, tedy nedoložil v těchto místech předpokládané sídlištní aktivity z období vrcholného středověku.

A013/2004 - Brno, Moravské nám. 6 (sondy)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Marek Peška

V souvislosti s přípravou rekonstrukce a adaptace domu Moravské náměstí 6 pro potřeby Nejvyššího správního soudu byly v jeho suterénech a přízemí hloubeny průzkumné sondy pro potřeby posouzení statiky objektu. Od 12. 3. do 5. 4. 2004 v souladu s harmonogramem prováděných prací probíhal záchranný archeologický výzkum.

Terénní výzkum se omezil na sledování průběhu těžby jednotlivých sond a následnou dokumentaci a vzorkování zjištěných archeologických situací. Pouze sondy K1, K5, K6 a K18 nebyly z časové tísně zdokumentovány.

Pomineme-li skutečnost, že bez řádného plošného výzkumu byl statickými sondami zničen archeologický terén o rozloze cca 50 m², můžeme výsledky výzkumu považovat za velmi cenné. Vlastní dokumentace sond upřesnila a rozšířila dosavadní poznatky o průběhu středověkého a raněbarokního opevnění a přinesla také nové informace o středověkém osídlení před městskými hradbami, dnes v prostoru pod domem Moravské náměstí 6.

Václav Kolařík dokumentující středověkou pec na vápno na Moravském náměstí 6.

A022/2004 - Koliště, parc. č. 638/1

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Záchranný archeologický výzkum proběhl v souvislosti s opravou inženýrských sítí v jižní části ulice Koliště. V průběhu výzkumu byly dokumentovány historické vrstvy odpadního a navážkového charakteru, související velice pravděpodobně s předměstským osídlením Brna.

A026/2004 - Jakubská, parc. č. 548

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Ve východní části Jakubské ulice - v souvislosti s opravou inženýrských sítí - proběhl záchranný archeologický výzkum, který se v současné době nachází ve fázi zpracování. Předběžně lze prohlásit, že byl dokumentován segment středověkého souvrství a snad část zdiva kaple sv. Mořice, zbouraná při výstavbě Rašínovy ulice.

A036/2004 - Česká 10, Jakubská 3, parc. č. 557, 559

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Záchranný archeologický výzkum na parcelách dnes již asanovaných domů Česká 10 a Jakubská 3 proběhl v několika etapách od léta 2004 do jara 2005. V roce 2004 proběhl výzkum hlavně na parcelách domu Česká 10. Ve středověku sem zasahovaly části dvou městišť. Obě byly obráceny do ulice České (ve středověku Veselé), která směřovala z náměstí Svobody (ve středověku Dolní trh) k Veselé bráně. Výzkum dokumentoval vývoj parcel od počátků města ve 13. století až do dnešních dnů. Pro Brno poměrně vzácný až unikátní byl stav dochování středověké a renesanční zděné zástavby, jejíž dobře zachovalé části v sobě ukrýval v čele parcely stojící dům. V době archeologického výzkumu zůstaly na parcele zachovány pouze sklepy. Odrážel se v nich poměrně složitý stavební vývoj začínající na přelomu 13. a 14. století. Zděným domům předcházely ve 13. století dřevohliněné domy, pravděpodobně hrázděné konstrukce. Podařilo se zkoumat jeden z nich, který zanikl požárem v závěru 13. století. V dvorní části parcel byly umístěny odpadní jímky. Celkem se jich zde za 7 staletí vystřídalo nejméně 20. Dokumentována byla také studna, vykopaná v 16. století. Výzkumem byl získán bohatý vzorek hmotné kultury středověku a novověku. Vedle nejčtenější zlomků keramických nádob, můžeme jmenovat zlomky nádob skleněných, bronzových, rozličné železné předměty (ostruhy, stavební kování), stříbrné mince a kostěný hrací kámen.

Odkrytá parcela Česká 10.

A049/2004 - Dominikánské náměstí, parc. č. 509

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Tento záchranný archeologický výzkum v severovýchodní části Dominikánského náměstí proběhl v souvislosti s opravou kanalizace. V současné době se výzkum nachází ve fázi zpracování. Předběžně lze říci, že byly dokumentovány hlavně sklepní prostory, související se zbouranou historickou zástavbou severní fronty Dominikánského náměstí.

A043/2004 - Brno - Anenské terasy

Vedoucí výzkumu: Mgr. Marek Peška, Mgr. Dana Zapletalová

V předstihu před stavbou bytového domu v proluce na Kopečné ulici č. 43 byl v červnu až říjnu 2004 proveden plošný záchranný archeologický výzkum.

Zkoumané parcely se nacházejí v prostoru domovního bloku 91, v místech zvaných ve středověku Provaznický vršek, kde se nacházel farní kostel Všech svatých spolu se hřbitovem a okolní zástavbou tvořící jeho ekonomické zázemí. Kostel byl založen brněnskými měšťany někdy před polovinou 13. století.

Archeologickým výzkumem se překvapivě podařilo v jihozápadní části staveniště odkrýt polygonální zůbek gotického presbytáře se čtyřmi diagonálními opěrnými pilíři. Uvnitř presbytáře se zachoval základ pro oltářní menzu, až po úroveň maltových komunikačních úprav interiéru. Základy a snad i nadzemní zdiva kostela pokračují na sousední západní parcele. Zároveň je možno z charakteru

zdiva usoudit, že se nejedná o nejstarší sakrální stavbu na lokalitě, ale až o přestavbu vzniklou ke konci 13. století či v 1. polovině 14. století. Přítomnosti starší fáze nasvědčují i některé hroby uvnitř presbytáře, narušené jeho základy.

Do prostoru staveniště zasáhl hřbitov, z něž bylo prozkoumáno cca 140 kostrových hrobů. Pohřbení byli poměrně často vybaveni mincemi, běžné jsou doklady rakví, oděvu nebo rubášů. Nalezeny byly dva medailony a pravděpodobně i drobné kování z knihy

Lucie Kornhauserová a Mgr. Marek Peška dokumentující barokní sklípek v rámci výzkumu „Anenské terasy“.

A051/2004Brno - Vaňkovka

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Podnětem k archeologickému výzkumu byly zemní práce probíhající při stavbě „Galerie Vaňkovka“, ulice Trnitá, k.ú. Trnitá, obec Brno.

Většina sledovaných zemních prací a terénních úprav prováděných na předemném staveništi v dané fázi výstavby nepřesáhla úroveň navážek a recentních úprav (cca do 2 m hloubky). Potvrdila se tak zjištění předchozích archeologických počínů.

Jako metoda výzkumu byl zvolen dohled nad prováděnými výkopy. Dokumentovány byly jen výběrové profily na ulici Dorných a na Trnité ulici.

Během výstavby Obchodní galerie Vaňkovka byla také odtěžena podstatná část starého železničního náspu. Byl postaven v letech 1868 až 1870 jako spojka mezi rosickým (dolním) nádražím a státním (horním) nádražím (dnešní Hlavní nádraží) (Kuča 2000, 148). Po jejím zrušení bylo vyvýšené nádražní těleso využito jako pěší spojka z centra města na autobusové nádraží Zvonařka.

A052/2004 - Lidická 12

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s další etapou výstavby nové budovy Městského divadla proběhl záchranný archeologický výzkum, který potvrdil výsledky výzkumu z předcházející etapy výstavby Městského divadla v roce 2002. Historický i pravěký terén byl v daném prostoru z velké části zničen výstavbou již v 19. a 20. století.

A058/2004 – Brno – Královo Pole, Mojmírovo nám.

Vedoucí výzkumu: Petr Holub

Při výstavbě bytového domu v Králově Poli byly dokumentovány v základových pasech archeologické situace náležející období středověku a ranného novověku. Nejstarší zjištěné osídlení lze datovat do 14. století. Geologické podloží tvoří sprašová návěť.

Dokumentovaný základový pas na Mojmírově náměstí v Králově poli v Brně

A061/2004 Brno - Vídeňská (archeologický dohled)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Při stavbě Integrovaný dům – Vídeňská 15, Brno, nebyl investorem umožněn předstíhový archeologický výzkum. Archeologům byl pouze povolen vstup na staveniště za účelem archeologického dohledu. Žel, i přes pozitivní archeologická zjištění investor nezajistil archeologický výzkum.

Z uvedeného důvodu neproběhlo archeologické zhodnocení prostoru staveniště metodou plošného archeologického výzkumu, ale bylo omezeno pouze na dohled při těžbě vlastní stavební jámy. Poněvadž zemina byla těžena velkokapacitní mechanizací („kubiková lžice“) dařilo se rozpoznávat pouze výrazné aktivity na úrovni sprašového podloží. Jejich exkavace (potažmo jejich zbytků) probíhala zároveň s pokračující těžbou stavební jámy a následujícími stavebními pracemi.

Plošně se tak podařilo zkoumat relikty tří objektů. Při vlastní těžbě byly zdokumentovány ještě dva dílčí profily. Dále už jen proběhla (opět při pokračujících stavebních pracích) dokumentace profilů po obvodu stavební jámy. Celkově bylo zaznamenáno 16 zahloubených objektů (povětšinou tedy na profilech stavební jámy).

Potvrdilo se, že prostor staveniště byl intenzivně sídelně využíván od prehistorických dob až do současnosti. Prokázalo se, že novodobá výstavba a recentní zásahy (tj. například inženýrské sítě apod.) nestačily ani zdaleka zničit historické terény a zahloubené objekty. Z velké části tak v prostoru staveniště zůstaly zachovány nejen zahloubené objekty, ale dokonce i historický terén.

A062/2004 Brno - blok 61 (Kopečná)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Dana Zapletalová

V uličním bloku 61 se uskutečnil záchranný archeologický výzkum, který souvisí s projektem „Sanace brněnského podzemí“.

Domovní blok 61 je vymezen ulicemi Kopečnou a Studánkou. V jeho prostoru bylo položeno 16 průzkumných sond. Zkoumaný domovní blok se nachází v prostoru, kam lze lokalizovat vrcholně středověkou předměstskou zástavbu, v písemných pramenech 14. století označovanou jako „chudí pod Puhlíkem“ (Vičar 1966, 234).

Archeologický výzkum doložil středověké aktivity hlavně v sondách při ulici Kopečné, přičemž jen ve třech případech byly zachyceny kulturní vrstvy. V sondách

Petr Holub dokumentující situace na Vídeňské ulici.

při Kopečné ulici se také koncentrovaly zahluobené objekty, vesměs ovšem výrazně mladšího než vrcholně středověkého stáří. Není vyloučeno, že v sondě D6 byla zachycena studna, hluboký výkop se zvodnělým zásypem však postrádal výdřevu či vyzdění. Při ulici Studánka lze o pozůstatcích středověkého osídlení uvažovat jen u sondy C1 a snad D4.

V sondě ve dvoře Kopečná 40 v místech, kde se podle ústního sdělení pamětníků v minulosti propadl terén, byl objeven hluboký novověký výkop, snad s funkcí jímky. Byl zahluoben do starších kulturních vrstev. Zachycen zde byl i lc základového zdiva pravděpodobně až barokního stáří.

A063/2004 Brno - Václavská 18 - kanalizace

Vedoucí výzkumu: Mgr. Dana Zapletalová

22. 7. 2004 proběhl záchranný archeologický výzkum, který souvisí s přeložkou kanalizace ve dvoře domu Václavská 18/20.

Zjištěna byla cca 0,90-1,80 m mocná vrstva suťových navážek. Byla tvořena maltovinou a různě velkými fragmenty slepence a pískovce Old Red a cihel. V podstatě se jednalo o rozplanýrovaný stavební materiál pocházející z demolice starší zástavby, pravděpodobně již však související s Václavskou ulicí, vzniklou v 1. polovině 19. století. Mladším zásahům nebyla z časových důvodů věnována pozornost.

Pod sůť byly ve východní části kanalizační rýhy narušeny do hloubky cca 1,80 m kulturní vrstvy z mladší doby hradištní a 13. století. Vzhledem k nedávným zjištěním v prostoru přilehlé křižovatky můžeme konstatovat, že se sonda nachází již mimo prostor hřbitova u kostela sv. Prokopa. Báze kulturních vrstev ani geologické podloží nebyly zachyceny, lze však předpokládat, že je podobně jako v blízkém okolí tvořily fluvialní sedimenty.

A064/2004 Brno - Koliště (kanalizace)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Ve dnech 2.8. - 15.11. 2004 proběhla terénní část záchranného archeologického výzkumu, souvisejícího s přeložkou kanalizace na ulici Koliště, která je spojena s chystanou výstavbou „PALACE CD“.

Prostor, kde se archeologický výzkum odehrál, byl od středověku součástí předměstské struktury Brna.

V trase přeložky kanalizace byly položeny 3 plošně zkoumané sondy. Mimo ně byly zemní práce pouze dohledovány.

Archeologický výzkum prokázal, že daný prostor byl od středověku součástí první předměstské čtvrti (*Primum quartale extra civitatem*). Na základě získaných souborů keramických zlomků, můžeme prohlásit, že zástavba zde vznikala až v průběhu 2. poloviny 13. století. To může korespondovat s postupným rozvojem města, založeným v 1. třetině 13. století. Není ovšem vyloučeno, že na jiných místech by nemohla být zástavba starší, či navazovat na předcházející osídlení. Rovněž při archeologickém výzkumu byl získán nevelký soubor keramických zlomků datovaných k přelomu 12. a 13. století.

A065/2004 Brno - Zábrdovice (Moravan)

Vedoucí výzkumu: David Merta

V souvislosti s pracemi na rekonstrukci a adaptaci továrního objektu Moravan (Zábrdovická 16) za účelem zřízení nových bytových i nebytových prostor se

v tomto objektu uskutečnil archeologický dohled, který probíhal ve dnech 2. a 6. 8. 2004. Archeologický výzkum se omezil na dokumentaci vybraných profilů výkopu pro kanalizaci.

Ve výkopu kanalizace se pod podlahovými úpravami přízemí nacházely navážky a stavební suť související patrně s planýrkou celého terénu při výstavbě stávajícího objektu. Pod nimi následoval na profilu P1 tzv. zahradní horizont, nasedající na povrch povodňových hlín vytvořených řekou Svitavou.

Archeologický dohled nezachytil žádné antropogenní aktivity středověkého nebo raně novověkého stáří.

A068/2004 - Brno - Blok 51, parc. č. 5, 13/1, 32

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

V uličním bloku 51 se v roce 2004 uskutečnila první část záchranného archeologického výzkumu. Akce byla realizována na základě smlouvy se společností Technické sítě Brno, a.s.

Domovní blok 51 je vymezen ulicemi Běhounskou, Jezuitskou, a Rooseveltovou. V roce 2004 bylo položeno 12 průzkumných sond; šest v parku při Rooseveltově ulici (M1, M2, M3, M4, L1, L2), čtyři na ulici Jezuitské (A2, G1, H1, H2), jedna na Běhounské ulici (A1) a jedna na ulici Rooseveltově (H3).

V současnosti je výzkum ve zpracování do podoby nálezové zprávy. Předběžně můžeme říci, že sondy na Jezuitské ulici dokumentovaly středověké komunikační terény, ve východní části ulice se zahloubenými aktivitami, snad suterény dřevohliněných domů. V sondě H3 byl zachycen povrch parkánu se zachovalým půdním typem snad zkulturněným v období pravěku. Sondy v parku při Rooseveltově ulici zachytily převážně zásypy městského příkopu. Významným počinem bylo objevení pozůstatků opevnění města Brna v městském parku při Rooseveltově ulici (sonda M3), konkrétně části barbakánového opevnění Běhounské brány.

Základy Běhounské brány odkryté v rámci průzkumu bloku 51 na

A069/2004 – Brno, nám. Svobody 9

Vedoucí výzkumu: Petr Holub

16. září 2004 byl zahájen archeologický výzkum na náměstí Svobody č. 9.

Geologické podloží lokality je tvořeno pleistocenními fluvialními sedimenty menší říčky, která si své koryto postupně hloubila v terciérních téglech. Směr toku byl v této části ve směru S-J. Následující období je reprezentováno ukládáním spraší, které však byly během Holocénu téměř beze zbytku odstraněny člověkem.

Nejstarší osídlení na lokalitě lze datovat do první poloviny, nejpozději však k polovině 13. století. Jedná se o pozůstatky čtyř odpadních jímek. Jímka s.s.j. 036 byla vzdálena cca 17 m od současné uliční čáry. Její jižní polovina byla již v minulosti odtěžena při výstavbě obchodního domu. Původně měla obdélný, či mírně oválný tvar (výkop s.j. 533), zkoumána byla pouze část 0,6 m ode dna výkopu zahloubená v říčních štěrcích. Ze zásypu jímky (s.j. 180) pochází zlomky radélkové keramiky a zlomky, či celé nábovy minimálně pěti tyglíků pro tavení barevných kovů. Četné sídlištní aktivity můžeme sledovat i dále ve druhé polovině 13. a ve 14. století. Jedná se především opět o spodní části odpadních jímek. Sloupová jáma s.s.j. 017 obsahovala ve svém zásypu materiál, který lze datovat do závěru 13. století. Díky její superpozici s jámou s.s.j. 014 můžeme říci, že v tomto prostoru se nejpozději ve druhé polovině 13. století nacházela neznámá zahloubená kúlová stavba. Tu nám indikují struktury s.s.j. 016, 011, 012, 015, 013. Jedná se o sloupové jámy s patrnými negativy kúlů. S ohledem na to, že původní terén byl již v minulosti odebrán a archeologickým výzkumem nebyla zachycena žádná komunikační podlahová úroveň můžeme soudit, že se terénní situace zachytila pozůstatek zahloubené části dřevohliněné stavby (suterénu) se sloupovou konstrukcí, a to v úrovni pod vlastním výkopem sklepa. S ohledem na vzdálenost kuliční čáře můžeme soudit, že se jedná spíše o stavbu hospodářského charakteru.

Odkrytá dřevěná konstrukce pozdněgotické odpadní jímky na náměstí Svobody 9.

V období kolem poloviny 15. století byla vybudována vydlážděná jímka s.s.j. 022. Z velice dobře zachované rámové konstrukce jímky byla dendrochronologicky získána data, která umožňují datovat její výstavbu do závěru 40. či počátku 50. let 15. století. Vlastní konstrukce jímky se skládala ze dvou ležících trámů, do kterých bylo začepováno šest sloupků (stojek). V čele jímky (kratší strana) byly dva nosné trámy svázané (popř. rozepřeny) kuláčem. Za stojky byly instalovány desky jako výdřeva proti sesuvu zeminy ze stěn jámy. Ze zásypu jímky byl vyzvednut typický keramický materiál 15. století, unikátní však byly především dřevěné a skleněné nálezy. Z destruované nadzemní konstrukce bylo v zásypu zakonzervováno vlastní záchodové prkénko, a dále s ní může souviset i několik bližší neinterpretovatelných stavebních a konstrukčních dřevěných prvků. Z vlastního obsahu jímky (tedy nepotřebného domovního odpadu) je z dřevěných nálezů významný především nález šesti ševcovských kopyt (první takový nález v Brně), žebříku, části mísy a dřevěného kola (loukotě, ráfek i náboj). Za zmínku stojí také nález spodní části skleněné číše. Po proplavení a analýze přinesou jistě mnohé poznatky odebrané vzorky, ve kterých je makroskopicky patrné množství zachovaných organických materiálů (zejména semen a pecek). Dobu funkčnosti jímky můžeme odhadnout zhruba na 30 - 50 let (od vzniku kolem poloviny 15. století k předpokládanému zániku, určenému na základě keramického materiálu, v poslední čtvrtině či na konci 15. století).

Na závěr 16. a počátek 17. století datujeme na základě keramického materiálu zděnou jímku s.s.j. 027. Je možné že jímka s.s.j. 027 nahradila chronologicky na jedné parcele výše zmíněnou jímku s.s.j. 022. Zásyp objektu poskytl kromě keramického materiálu především hodnotný soubor pozdně renesančního skla, srovnatelný v Brně např. se souborem z jímky s.s.j. 053 z akce A100/03 Panská 6-8 (NZ č.j. 09/05 uložená v archivu spol. Archaia Brno o.p.s.).

Další odpadní jímka (s.s.j. 037) byla vybudována pravděpodobně v rámci domu při náměstí Svobody. Její zánik předpokládáme na přelomu 18. a 19. století, dále již byla budována kanalizační síť a odpadní jímky se přestaly ve městě budovat.

A070/2004 - Modřice - Havlíčkova čp. 74

Vedoucí výzkumu: Rudolf Procházka

Stavba RD a bazénu, výzkum probíhal formou dohledu nad hlouberím základových pasů, přičemž v přední části parcely byla zachycena destrukce dřevohlinité architektury s nálezy pozdního středověku až novověku a uprostřed parcely pozdně středověké a novověké souvrství.

A074/2004 - Moravské náměstí, parc. č. 801/1, 2, 3, 4, 5

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

V souvislosti s budováním kanalizace a odvodněním střechy na Moravském náměstí severně od kostela sv. Tomáše proběhl záchranný archeologický výzkum

V současné době se výzkum nachází ve fázi zpracování do podoby náleзовé zprávy. Předběžně můžeme říci, že výzkum doložil zděné konstrukce, které lze předběžně přiřadit ke klášterním budovám a snad i přesunutému opevnění kláštera augustiniánů na severní straně města.

A076/2004 - Denisovy sady, parc. č. 353/1

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

V létě a na podzim 2004 proběhl záchranný archeologický výzkum, který souvisel s další etapou stavby „Rekonstrukce Denisových sadů v Brně“. Výzkum se týkal zemních prací, které byly součástí rekonstrukce. Akce navázala na předchozí etapu z let 2002, 2003. V současné době se výzkum nachází ve fázi zpracování. Předběžně můžeme říci, že výzkum v části Denisových sadů při ulici Bašty odkryl pozůstatky zděných konstrukcí, které velice pravděpodobně souvisejí s fortifikačním systémem města

A077/2004 - Ulice Vinohrady

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

V roce 2004 jsme uskutečnili archeologický dohled staveniště bytového komplexu na jižním svahu Červeného kopce při ulici Vinohrady. Dohled bude probíhat i v roce 2005. Předběžně můžeme říci, že lokalita se zatím jeví zajímavější spíše po geologické stránce. Situaci z tohoto pohledu dokumentoval spolupracující specialista (Mgr. L. Lisá, PhD.). Antropogenní aktivity byly dosud sledovány pouze při ulici Vinohrady. Snad by mohly souviset svýrobou v cihelně.

A078/2004 Brno - Mendlovo náměstí 9

Vedoucí výzkumu Mgr. Dana Zapletalová

V souvislosti s rekonstrukcí domu Mendlovo náměstí 9 byly dne 3. 9. a 4. 9. 2004 pracovníky Archaia Brno, o. p. s. v dotčeném prostoru dokumentovány dvě statické sondy a část rýhy pro kanalizaci.

Statická sonda v přízemí východního domovního traktu prořála do hloubky 1,40 m pouze recentní navážky. Navážky, nasedající v hloubce cca 1 m pravděpodobně na půdní horizont, byly dokumentovány i ve statické sondě ve sklepech jižního traktu.

Sonda ve dvoře doložila pod navážkami v hloubce cca 1,10 m pod úroveň dvora více než 0,5 m mocnou vrcholně středověkou kulturní vrstvu. Podloží zde nebylo dosaženo.

A079/2004 Brno - Anenská ulice (havárie)

Vedoucí výzkumu Mgr. Dana Zapletalová

V červenci roku 2003 byl sledován výkop pro sanaci havárie inženýrské sítě ve vozovce v Anenské ulici před zahradou Nemocnice u sv. Anny. V průběžně pažené šachtici o rozměrech 1,2 x 2,2 m byly do hloubky 4,5 m zaznamenané zásypy hlubokého výkopu.

Původně byla situace interpretována jako možný zásyp suterénního prostoru a kresebně a písemně dokumentována. Později, v souvislosti s rekonstrukcí Anenské ulice byla však interpretace přehodnocena na zásyp výkopu pro hluboce uložené inženýrské sítě. Dna výkopu nebylo dosaženo.

Zásyp obsahoval fragmenty keramiky, stavební keramiky a skla převážně 19. století. I přes výše uvedené datum výzkumu, byla tato akce zařazena do roku 2004.

**A081/2004 Moravské náměstí 6,
parc. č. 570 (budova Nejvyššího
správního soudu)**

*Vedoucí výzkumu: Mgr. Marek Peška,
Václav Kolařík*

V roce 2004 proběhla první etapa záchranného archeologického výzkumu, která je spojena s rekonstrukcí a adaptací domu Moravské náměstí 6 pro potřeby Nejvyššího správního soudu.

Výzkum v podstatě navázal na výše popsanou akci A013/2004 Moravské nám. 6 – sondy (zde také pojednání o historii a geomorfologii předmětného prostoru).

Archeologický výzkum bude pokračovat i v roce 2005. Předběžně lze říci, že byly potvrzeny a rozšířeny informace získané při akci A013/2004. Zkoumáno bylo opevnění města Brna, konkrétně středověký a raně barokní příkop, dále prostor mezi oběma příkopy se staršími aktivitami ze 13. století (snad těžba hlíny) a mladšími aktivitami (např. zatím bližší neznámá zděná stavba, studna) z 18. století.

Renesanční vyzdění městského příkopu (kontraskarpa) na Moravském náměstí 6.

A085/2004 - Mendlovo náměstí, parc. č. 944

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s opravou inženýrských sítí v jihozápadní části Mendlova náměstí proběhl v roce 2004 záchranný archeologický výzkum, který se v současné době nachází ve fázi zpracování. Předběžně můžeme říci, že byly zachyceny vrstvy, které lze označit jako navážky.

A087/2004 - Bašty, parc. č. 352

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

Na podzim 2004 proběhl záchranný archeologický výzkum, který byl spojen s budováním nové kanalizační přípojky pro dům Bašty 2. Výzkum dokumentoval mocné zásyповé souvrství a ověřil mohutné založení severní stěny domu Bašty 2.

A091/2004 Brno - Anenská ulice (rekonstrukce)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Dana Zapletalová

Na konci září 2004 byl ohlášen nález lidských kostí v prostoru před domem Anenská č. 22.

Přímo v terénu bylo zjištěno, že se jedná o sekundárně přemístěné lidské kosti, které se dostaly do zásypu novověkého cihlového sklepa.

Situace byla začištěna a kresebně, písemně a fotograficky zdokumentována. Lidské pozůstatky byly po dohodě se stavebníkem ponechány in situ. Lze

předpokládat, že antropologické nálezy původně souvisely s klášteřem dominikánek u sv. Anny a pocházejí z let 1312-1782. Sklep a ostatní zdiva náležela starší zástavbě Anenské ulice.

A092/2004 - Koliště - park, parc. č. 7/1

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s budováním nádrže pro hašení případného požáru pódia Janáčkova divadla proběhl na podzim 2004 při východní stěně budovy divadla záchranný archeologický výzkum. Byly dokumentovány výkopové aktivity, pravděpodobně středověkého či novověkého stáří, související s předměstským osídlením Brna.

A093/2004 - Vodní 3, parc. č. 1307

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

Na ploše, určené k výstavě objektu ve Vodní ul. č. 3, byly vyhloubeny a dokumentovány sondy, které měly ověřit archeologickou situaci.

Sondy narazily přibližně v hloubce 3 m na náplavové vrstvy. Na ně dosedalo souvrství navážek a terénních úprav, datovaných do 17. až 20. století. Vlastní výzkum na předmětné ploše proběhne později, v souvislosti se stavebními pracemi

A098/2004 - Minoritská, parc. č. 177

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s opravou inženýrských sítí před vchodem do domu Minoritská 4 proběhl na podzim 2004 záchranný archeologický výzkum. Bylo dokumentováno středověké souvrství. Některé jeho sekvence mohly přinášet nadzemním částem dřevohlinitých domů.

A099/2004 - Brno - Františkánská ul. (kostel sv. Máří Magdalény, sanace zdiva)

Vedoucí výzkumu: David Merta

V souvislosti se sanací zdiva západního průčelí a severní strany lodi kostela sv. Máří Magdalény byl v říjnu 2004 dokumentován archeologický terén narušený výkopy.

Kostel sv. Máří Magdalény se nachází v místech bývalé synagogy, která zcela jistě v těchto místech stála až do vyhnání židů z Brna v roce 1451. Současná stavba kostela vznikala od roku 1651. Židovská čtvrť se v této části města rozkládala snad již od počátku 13. století.

Při severní stěně lodi kostela sv. Máří Magdalény byla pro potřeby sanace vlhkého zdiva vyhloubena rýha o šířce 0,5 a 0,6 m, hluboká 0,9 m. Po celé délce bylo zachyceno poměrně mocné (až 0,5 m) „kulturní“ souvrství ze závěru 12. století nasedající místo na černozevní půdní typ. Do situací z první poloviny 13. století bylo zapuštěno kamenné zdivo, které bylo interpretováno jako severní stěna stavby opatřené dvojicí opěrných pilířů. Zdivo bylo dokumentováno v délce 9,9 m, zachycena byla obě nároží. Vystavěno bylo z metabazitů spojovaných oranžovou maltou v Brně typickou pro stavební horizont kolem roku 1300. Zdivo bylo zachyceno v úrovni základů. Opěrné pilíře se nacházely 1,2 m od severovýchodního rohu a 2,3 m od severozápadního rohu stavby. Na základě půdorysného rozvržení, totožného například se stavbou Staronové synagogy v Praze, lze zdivo interpretovat jako severní zdivo synagogy. Tuto interpretaci

podporuje i vyobrazení objektu synagogy na veduě Brna od Beyer–Zeisera z roku 1650, tedy z doby před výstavbou současného kostela.

A101/2004 – Brno – Královo Pole, Božetěchova 1-3

Vedoucí výzkumu: Petr Holub

Archeologický výzkum probíhající v souvislosti s výstavbou nového posluchářského komplexu FEI VUT v Brně zasáhl větší část areálu bývalého hospodářského dvora Kartuziánského kláštera.

Geologické podloží tvoří převážně nivní sedimenty na které naléhá mocný černozemní horizont. Na ploše více než 3000 m² byly zkoumány pozůstatky zástavby vesnického charakteru (kúlové stavby, dřevozemní sklípky, ražené sklípky - lochy) 13. – 16. století. Byl také zachycen žlab tvořící součást ohrazení areálu hospodářského dvora se dvěma mohutnými kúly pro konstrukci brány. Dendrochronologicky byla situace datována do 2. poloviny 15. století. Nejzajímavějším archeologickým nálezem byl bezesporu objekt cihlářské a vápenické pece zaniklé na počátku 15. století. Samotná pec byla zastřešena kúlovou konstrukcí a západně od ní se nacházel rozlehlý hliník. Jižně pece se nacházely základy kamenné podsklepené stavby městského charakteru. V jejím zázemí byla zkoumána i odpadní jímka. Stavba samotná vznikla pravděpodobně v průběhu 14. století, její zánik lze předběžně datovat do období pozdního středověku.

Archeologický výzkum je v současné době ve stadiu zpracování ale už nyní můžeme říci, že přinesl zásadní poznatky k minulosti Králova Pole a zdejšího kartuziánského kláštera.

Mgr. Antonín Zúbek a Petra Rokoská dokumentující odkrytou plochu při výzkumu na Božetěchově 1-3.

A103/2004 - Běhounská 1, parc. č. 52

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s pokládáním nové kanalizace ve sklepích domu Běhounská 1 proběhl v roce 2004 záchranný archeologický výzkum. Dokumentován byl relikt středověkého zděného sklepa.

A104/2004 - Mojmírovo náměstí 15a

Vedoucí výzkumu: Mgr. Antonín Zůbek

V souvislosti s výstavbou nového objektu Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka na Mojmírově náměstí 15a proběhl v roce 2004 záchranný archeologický výzkum, který se v současné době nachází ve fázi zpracování. Předběžně můžeme říci, že bylo prokázáno osídlení předmětné parcely od 13. století až v podstatě do dnešních dnů. Doložily to dokumentované výkopové aktivity, včetně do podlaží raženého sklípku a pravděpodobně potravinářské pece.

A113/2004 - Blok 38, parc. č. 79, 81

Vedoucí výzkumu: Václav Kolařík

V uličním bloku 38 se v roce 2004 uskutečnila první část záchranného archeologického výzkumu, který souvisí s projektem „Sanace brněnského podzemí“ a byla realizována na základě smlouvy se společností Technické sítě Brno, a.s.

Domovní blok 38 je vymezen ulicemi Dvořákovou, Jezuitskou, Mozartovou a Rooseveltovou. V roce 2004 se uskutečnila pouze sonda B3 před Rooseveltovou 16. Zachytila zdivo zatím nejasné funkce a poměrně velký výkop ve sprašovém podloží. V roce 2005 bude provedeno dalších 10 průzkumných sond. O zjištěných výsledcích bude referováno v příštím roce.

Odkrývání sklípku dřevohlinitého domu na Mojmírově náměstí 15a.

PŘEHLED AKCÍ PRACOVIŠTĚ JIHLAVA ZAHÁJENÝCH V ROCE 2004

A001/2004 - Humpolec. Iakovna (Auto Racek)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V únoru až březnu 2004 proběhl zjišťovací výzkum pomocí menší sondy v intravilánu Humpolce. Byly zachyceny mladší stratigrafie navážkového charakteru z 19. – 20. století. Situace odpovídá stavu zachyceném na stabilním katastru z roku 1838.

A004/2004 Popice – vodovod

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V únoru až srpnu 2004 probíhala dokumentace profilů liniového výkopu pro vodovodní trubky v intravilánu obce. Byly zaznamenány recentní vrstvy komunikačního a navážkového charakteru a vydřevená zahloubená jáma (vrcholný středověk/novověk).

A006/2004 Jihlava – Masarykovo nám. 1 a 2 (radnice)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

Jedná se o komplex budov historické radnice, situovaný v SV části jihlavského fora ve východní frontě domů. Sklon terénu je zde, podobně jako na celém náměstí mírný a směrem k jihu. Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 518-521 m. Archeologickým výzkumem v roce 2004 zde byla odkryta soustava reliktní středověkého kamenného zdiva, která byla pozůstatkem starších stavebních fází zdejších měšťanských domů. Za nejstarší doklady osídlení a architektury vůbec, můžeme ovšem považovat vstupní šiji suterénní části dřevěné stavby, orientované směrem do náměstí, přičemž byla fixována na zaniklou uliční čáru, situovanou dnes několik metrů směrem do vnitřku radničního komplexu. Tato vstupní šije byla vybavena relativně dobře zachovalými schůdky, vyřezanými do terciérního písčitého podloží. Vstupní šije byla na východní straně narušena kamenným zdívkem, které v suterénní úrovni bylo vnější stěnou sklepa a v nadzemní úrovni pravděpodobně i štitovou zdí domů. Tato zeď byla postavena pravděpodobně ještě v průběhu 13. století a její vznik je zároveň dobou ukončení existence dřevěné suterénní části středověkého domu. Rovněž jižní strana vstupní šije byla porušena mladším, kamenným vstupem do sklepa, který byl zakončen žulovým portálem. Archeologická situace umožňuje hovořit o superpozici staršího sklepa dřevěného domu a mladšího sklepa kamenného. V zánikových vrstvách ve výplni vstupní šije se nalézala převážně tuhová keramika 13. století. Na stejné úrovni, tedy na dřívější uliční čáře byl v interiéru sklepa sousedního domu na jihu zdokumentován objekt zahloubený do podloží v přechodu terciérních písků a krystalinika. Tento objekt může být rovněž zbytkem sklepa dřevěného domu.

Archeologický výzkum radničního komplexu přináší dosud největší množství informací o vývoji zástavby v průběhu 13. století a o metalurgických aktivitách. Výzkumy v prostoru radnice však již dnes analyzujeme a hodnotíme nikoliv samostatně a izolovaně, nýbrž v souvislosti s výzkumy objektů a situací ze 13. století, učiněnými v souvislosti s rekonstrukcí vozovky náměstí jen několik desítek metrů odtud roku 2002. Zde proběhl v roce 2002 výzkum části slévačského

areálu se specifickým typem staveb. Ve vrstvách i objektech byly nalezeny strusky, slitky barevných kovů a tyglíky, z čehož většina byla podrobena analýzám.

Podobné předměty, tedy jednoznačné stopy metalurgické činnosti, se nacházejí i v souborech z radnice. Opět se zde objevily strusky i slitky barevných kovů a analýzou zde byla jasně prokázána tavba stříbra. Významná je rovněž kolekce zlomků tavicích tyglíků. Výzkum přinesl soubor více než dvaceti mincí, z čehož dva exempláře představují moravské brakteáty Přemysla II. Otakara, nalezené v zánikových zásypech výše uvedené vstupní šje dřevěného sklepa domu.

Mnohem větší překvapení však přinesl soubor 17 mincí, který je interpretován jako hromadný nález. I přes nesmírné poškození agresivními látkami po více než 750 letech v zemi se restaurátorům a numismatikům podařilo vytěžit z nálezu informační maximum. Jedná se o hromadný nález denárů fenikového typu, které patří mezi rané ražby zatím moravského markraběte Přemysla z let 1247-1253. Složením se jedná o velice kvalitní stříbro (více než 97,6%), což mimochodem téměř přesně odpovídá složení odváženého a sekaného surového stříbrného slitku z výzkumu důlní a hutní aglomerace na jihlavských Starých Horách. V souboru jsou ovšem velmi důležité také čisté střížky bez stop ražby. To spolu s dalšími doklady tavby stříbra můžeme považovat za první přímou indicii existence jihlavské mincovny někdy okolo roku 1250. Tu historické výzkumy v této době a někde v tomto prostoru sice předpokládají, avšak není dosud doložena přímo a jednoznačně. Na tomto místě nelze než konstatovat, že archeologický výzkum posunul bádání v tomto směru výrazně vpřed.

Mgr. Petr Hrubý dokumentující odkryté situace na Masarykově náměstí 1 a 2.

Při souborném hodnocení obou výzkumů i z hlediska stop architektury a nejstarší zástavby se zdá, že s první generací dřevěných domů okolo náměstí, máme před očima komplex staveb spojený s hutnictvím, slévačstvím barevných kovů a s výrobou stříbra. Ten prošel ještě v průběhu 13. století výraznou transformací. Dřevěné stavby, jejichž stáří lze na základě dendrologických dat zařadit do 60.-70. let 13. století a jejichž snížené úrovně se nacházely v prostoru náměstí, byly zplanýrovány. Nejspíš ve stejné době byly zavezeny i suterény dřevěných domů v prostoru radnice. Na tuto etapu navazuje ještě v průběhu 13. století vznik nového, urbanisticky uzavřeného komplexu budov s kamennými jádry, který byl vůči městu vymezen masivní kamennou zdí. Ta se záhy stala štítovou zdí domů postavených v jejím týlu.

A008/2004 Jihlava, Horní Kosov – Byt studio

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V květnu 2004 proběhl archeologický výzkum při plošné skrývce pro výstavbu obytného domu. Byl zaznamenán pouze půdní typ, místy recentní vrstvy dorovnávacího charakteru.

A009/2004 JMP-Jihlava, ČSAO – ZOO

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červnu a červenci 2004 byla z důvodu výkopových prací pro akci „Rekonstrukce STL plynovodu Jihlava– za ČSAO – ZOO“ provedena dokumentace liniových výkopů. Výkopem byly místy narušeny novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A010/2004 JMP-Jihlava, oprava plyn.Tolstého, Jiráskova

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V květnu až červenci 2004 byl z důvodu výkopových prací proveden záchranný archeologický výzkum při stavbě a rekonstrukci tras plynovodu. Trasa se napojovala na STL plynovod v Jiráskově, v místě křižovatky s Tolstého, kde byl archeologický dohled proveden v roce 2002 při rekonstrukci tohoto úseku tras. Asi nejdůležitějším úsekem výkopu plynovodu při této stavební akci bylo křížení Havlíčkovy ulice a počátek spojnice mezi Havlíčkovou a Sráznou. Zkoumaná parcela se v rámci vrcholně středověkého členění městského areálu nacházela v severním tzv. Špitálském předměstí (Spitaler vorstadt) před hradbami vlastního města. Toto předměstí patřilo již od vzniku města někdy ve 40. letech 13. století k významnějším předměstským aglomeracím. Rozkládalo se podél důležité komunikace spojující město s brodem přes řeku Jihlavu a původní předlokační Starou Jihlavou v okolí kostela sv. Jana Křtitele pod Janským kopečkem. Trhová ves Stará Jihlava vznikla již někdy před rokem 1200 v možné souvislosti s řádem Johaniťů, kteří vlastnili statky v povodí řeky Jihlavy. Na mnoha místech trasy sledovaného výkopu, zejména v Tolstého a Legionářů, byly zjištěny různou měrou dochované recentní a subrecentní situace, jako vrstvy a starší povrchy komunikačního charakteru.

A011/2004 Jihlava, rekonstrukce NTL plynovodu

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červnu až srpnu 2004 byla z důvodu výkopových prací pro akci „Rekonstrukce NTL plynovodu Jihlava – Znojemská, Brtnická, Tylova, Hany Kvapilové, Vojanova, U dlouhé stěny, U slunce, Tovární, Mošnova, Křížíkova, Škroupova, Polní, U rybníčku“ provedena dokumentace liniových výkopů. Výkopem byly místy narušeny novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A012/2004 JMP – Bedřichov – Rybníček

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V březnu a dubnu 2004 byl z důvodu výkopových prací proveden záchranný archeologický výzkum při stavbě a rekonstrukci tras plynovodu. Liniové výkopy místy narušily novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru. Jen v několika místech bylo pozorováno mocné sedimentární souvrství novověkého původu.

A014/2004 Telč, Třebíčská, JME (TELECOM)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V dubnu 2004 byla provedena dokumentace liniového výkopu mimo intravilán města. Výkopy narušily pouze půdní typ.

A015/2004 Krahučl 1, Telecom

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V dubnu 2004 byla provedena dokumentace liniového výkopu mimo intravilán obce. Výkopy místy narušily novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A016/2004 Krahučl 2, Telecom

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V dubnu 2004 byla provedena dokumentace liniového výkopu mimo intravilán obce. Výkopy místy narušily novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A017 a 72/2004 Humpolec – odstavná plocha pro auta

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V dubnu 2004 proběhl zjišťovací a v srpnu 2004 záchranný archeologický výzkum v nezastavěné proluce mezi domy v centru Humpolce vsouvislosti s budováním parkoviště. Archeologický výzkum na dotčené ploše v historickém jádru Humpolce patří k prvním plošně rozsáhlejšími výzkumům na území města. Největší počet odkrytých archeologických struktur představují kúlové jamky. Byly v podstatě rozmístěny po celé zkoumané ploše. Otázkou zůstává jejich přesná datace, a tedy i jejich vzájemný vztah. U dvou skupin kúlových jamek můžeme předpokládat současnost a funkční souvislost. Jejich interpretaci terénní situace neumožňuje. Podařilo se odříkýt 4 struktury, které interpretujeme jako zbytky otopných zařízení. V době své funkce měla minimálně dvě z těchto tato zařízení kamennou část. Můžeme uvažovat o kamenném zaklenutí otopné části pece. Závažným zjištěním byl odkryv struktury nezahrouberé nadzemní stavby s otopným zařízením. Analogický objekt známe například z Jihlavy. Otázkou zůstává funkce ostatních otopných zařízení na lokalitě. Teoreticky můžeme uvažovat i zde, že byly

součástí nadzemních nezahlobených staveb – tento předpoklad ovšem nebyl (resp. nemohl být) prokázán z důvodu poměrně razantní skryvky plochy a tedy možného nedochování ostatních indicíí. I přes to můžeme celou situaci interpretovat jako část sídelního komplexu z doby lokace města, rámcově z 2. poloviny 13. století až 1. poloviny 14. století.

A018/2004 Humpolec – odvod. okolí kostela sv. Mikuláše

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V dubnu a květnu 2004 proběhl zjišťovací a v říjnu až listopadu 2004 záchranný výzkum v rámci výstavby kanalizace. Plocha provedeného archeologického výzkumu se nachází v centru historického jádra města Humpolec, v těsném sousedství kostela Sv. Mikuláše. Výkopy procházejí areálem vrcholně středověkého a novověkého hřbitova (přibližně 13. – 18. století). Byly zdokumentovány pohřby 92 jedinců. V zásypu byly nalezeny lidské ostatky v neanatomické poloze. Tato situace byla způsobena etážovitým pohřbíváním a narušováním starších hrobů mladšími. Byla provedena antropologická analýza ostatků, u novověkých jedinců byly zjištěny zajímavé defekty a nemoci. Výzkum přispěl i k nárůstu pramenné základny k problematice původní podoby kostela Sv. Mikuláše. Byla odkryta kamenná obvodová zeď jižní přístavby k presbytáři kostela. Stavba byla podsklepena prostorem tesaným do skalního podloží. Strop sklepa byl zaklenut. Klenba se nezachovala, nicméně byla zdokumentována její patka a náběh na bok klenby.

Kostra odkrytá při kostele sv. Mikuláše v Humpolci.

A019/2004 Pelhřimov, Masarykovo nám. 18

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

Pro 12. století se předpokládá i první souvislejší osídlení vlastního Pelhřimovska, které roku 1144 daroval český kníže Vratislav pražskému arcibiskupství. Původní raně středověká osada, předchůdce dnešního města, je hledána v okolí kostela sv. Víta a Hrnčírské ulice (severovýchodně od městského jádra). Tato osada spadala pod panství Červená Řečice a byla spravována pražským arcibiskupstvím. Kolem roku 1203 je také doloženo osídlení výšinných poloh kolem Rynárce nad Pelhřimovem. Zřejmě v 1. třetině 13. století byla za účasti německých kolonistů založena na strategické vyvýšenině nová osada „Starý“ Pelhřimov, která však postrádala dostupný zdroj vody. Vlastní město Pelhřimov bylo pak podle nejnovějších poznatků založeno biskupem Janem III. z Dražic v 60. letech 13. století 2 km JV od zmiňovaného Starého Pelhřimova, odkud sem zřejmě přesídlila i část osadníků. Starší sídliště okolo kostela sv. Víta a v Hrnčírské ulici se tak přeměnilo v předměstskou aglomeraci s názvem Česká ulice, neboť v nově založeném městě měla německá složka zřejmou převahu. Město bylo vypáleno a vylištěno v 90. letech 13. století spojenci Vítkovců, následně na žádost biskupa Tobiáše z Bechyně znovu obnoveno a obehřáno dřevěnou palisádou a příkopem.

Objekt se nachází v JZ rohu hlavního rynku (Masarykovo náměstí), v místě vyústění Rynárecké ulice z náměstí v její západní frontě. Týlní část dvorního traktu původně náležala na vnitřní hradební obvod města. V dobách kdy funkce hradeb ustoupila do pozadí zde ve dvorním traktu vznikla hospodářská stavba, která na hradební zdi parazituje a jejíž západní stěnu někdejší hradba tvoří. Šířka parcely se v místě uliční čáry pohybuje okolo 13,7 m, celková délka pak od uliční čáry až k někdejší hradební linii okolo 53,5 m. Lokalitu lze tedy klasifikovat jako „umírněnou variantu“ klasické gotické hloubkové parcely. Nadmořská výška lokality je asi 500 m n.m.

Nejmladší dokumentované situace se nacházely v dnes stále ještě stojícím přístavku v týlu parcely, který ze západní, tedy zadní strany přiléhá k původní kamenné městské hradbě a využívá ji.

V celém prostoru dvora byly pod recentními a subrecentními vrstvami patrné také uloženy související se středověkým vývojem parcely. Z mladších vývojových období byla na lokalitě zachycena reliktní základová hmota zdiva dnes již neexistujícího dvorního přístavku na jižní podélné straně parcely. Podobně byly nalezeny i reliktu někdejší zidky, ohraničující podél severní strany dvorku zvýšený terén záhonu. Pod touto zídkou však byla v několika sondách patrné další zdiva, resp. jejich zbytky, které mohly souviset s existencí dvorní stavby, třeba i lehčího charakteru, i zde.

Pozoruhodná situace byla nalezena v sondě 3/04, kde v severní její části se v hloubkách 80-100 cm od aktuálního povrchu nacházel zahloubený jámovitý objekt se stopami soustředěného lokálního žáru. Podobně byly lokální stopy žáru pozorovány také v JZ rohu dvora, v místě základového výkopu, označeného jako sonda 7/04. Zde navíc došlo k nálezům dobře zachovalých kusů železářské strusky, charakteristického čochovitěho tvaru. Podle keramiky možno obě situace zařadit zhruba do 14. století a velmi volně lze uvažovat o pozůstatcích železářské, v nehorším jině, blíže nespecifikované pyrotechnologické aktivity. Analyzované strusky ze zkoumané lokality lze rozdělit na skupinu strusek vzniklých při kovářském zpracování železa a strusky dokládající hutnění stříbra nebo barevných kovů. Pro označení strusek jako kovářských svědčí zejména jejich typický tvar a nepřímo pak všechny jejich další vlastnosti. Mezi strusky, dokládající metalurgii barevných kovů pak řadíme takové exempláře, u kterých byly zjištěny vysoké obsahy olova, zinku, mědi a pak ovšem stříbra, což je překvapivé zjištění. Nelze ovšem jasně a určitě rozhodnout, zda jde o strusky po hutnění stříbra nebo barevných kovů.

Další, asi nejzajímavějším prvkem, nalezeným ve dvorní části, byly zbytky zahloubené dřevěné stavby, identifikované v SV rohu dvorního traktu. Takzvaný suterén, nebo zemnice, se zde nacházela v podobě výkopu do podloží s plochým dnem a našlapanými komunikačními vrstvičkami. Stěny, zhruba do výše asi 40-50 cm, byly vybaveny dřevěnými fošnami, nebo deskami, jejichž upevnění v rozích bylo buď na čepy, nebo s rohovými stojkami. To se ovšem nedochovalo. Rozborem zetlelých dřevěných zbytků bylo zjištěno, že se jedná o smrkové dřevo. Kromě uvedených desek se v zásypu této stavby nacházely i hrubě opracovaná, asi 10-15 cm tlustá, smrková kulatina, bohužel s vyhnílym jádrem, takže nebylo možné provést dendrologické datování. Zajímavým pozorováním je, že orientace zaniklé stavby odpovídá směru V-Z, což nekoresponduje se současnou, potažmo pozdně středověkou orientací parcely kamenného domu.

Podle zlomků převážně užitkové keramiky v zánikových vrstvách objektu, možno zařadit stavbu do nejranější fáze užívání lokality, tedy do druhé poloviny 13. století. Přesnější datování bohužel dosud není možné, snad podle období lokace města možno uvažovat o poslední čtvrtině tohoto věku.

A020/2004 Polná, Husovo nám.

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V dubnu 2004 byl proveden archeologický výzkum formou dohledu při akci „Regenerace zeleně na Husově náměstí v Polně“. V ploše zemního zásahu bylo možno sledovat jen půdní typ.

A024/2004 Jřice, hala MAYO II.

Vedoucí vřzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V řervnu 2004 probřhl předstihovř vřzkum na stavbř montážní haly pro zemřdřlskou techniku. Vřzkum probřhl formou strojovř vytvořenřch a nřslednř zaařiřtřenřch sond. Plocha vřzkumu leřela v hospodřřsky vyuřivanřm prostoru zemřdřlskřho zřzemř obce. Byl zachycen pouze přdnř typ a v podornři ř fragmenty vrcholnř středovřkř a novovřkř keramiky.

A027/2004 Pacov, rekonstrukce valu

Vedoucí vřzkumu: Mgr. Petr Hrubř

V prřbřhu mřsřcř řervna ař srpna 2004 byla v rřmci pokrařujři rekonstrukce zřmeckřho areálu v Pacovř a jeho okolí zahřjena rekonstrukce kamennř suchř zdi. Byl zachycen přdnř typ obsahujři druhotnř přemřstřnou středovřkou keramikou.

A029/2004 Humpolec, Steel Center

Vedoucí vřzkumu: Mgr. Petr Hrubř

V lřtř 2004 byl proveden archeologickř vřzkum formou dohledu na stavbř Humpolec, Steel Center Europe – kabelovř vedenř VN. Na trase vřkopu bylo dosařeno kompaktnřho neporušenřho geologickřho podloři. řřdnř starři antropogennřm aktivitu nebyly zjřstřny.

A030/2004 řirovnice – VTL

Vedoucí vřzkumu: Mgr. Petr Hrubř

V kvřtnu 2004 byl proveden archeologickř vřzkum formou dohledu při rekonstrukci VTL plynovodu v řirovnici. Mřsty byly na profilu liniovřho vřkopu zdokumentovřny novovřkř a recentnř vrstvy převřážnř dorovnavkovřho charakteru.

A033/2004 Jihlava, obchvat – JIH

Vedoucí vřzkumu: Mgr. Petr Hrubř

V kvřtnu a řervnu 2004 probřhla povrchovř prospekce v plřnovanř trase silniřnřho obchvatu mřsta. Jednř se o polohu limitovanou ze severnř ař severozřpadnř strany zřstavbou dneřnřch Starřch Hor a ze strany zřpadnř pak sřdlřstřm Na dolech. Jihozřpadnř strana je prostorovř vymezena mřstnř částř Hornř Kosov. Vřchodnř a jihovřchodnř strana lokality je limitovřna přřrodnř hranicř, kterou je vřraznř terennř zřřez, ři lřpe řdolřřko, kudy jeřtř v nedřvnř dobř tekli drobnř potok, vlřvajři se zprava do Jihlavy. Sama lokalita je situovřna na pomřrnř vysokřm a tahlřm nřvrři s mřrnřm sklonem k severovřchodu, přřemř archeologickř objekty a dalři situace byly zachyceny v rozmezř nadmořskřch vřřek zhruba 490 m ař 520 m. Podnřtem zahřjenř vřzkumu byla stavba nynřjřho silniřnřho obchvatu mřsta, kterř zapořala v lřtř roku 2002 a kterř tēmřř v celřm svřm rozsahu kopřovala prřbřh zmřnřnřho starohorskřho rudnřho přasma s vřskytem stop třřzby a zpracovřnř rud, vřetnř stop a osidlenř, kterř na nřj byly bezprostřednř vřzřny. Sbřry na rřznřch mřstech prřbřhu plřnovanř trasy obchvatu zachytily vrcholnř středovřkou keramikou a strusky.

A034/2004 Smrčná STL, NTL

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červnu a červenci 2004 proběhl archeologický výzkum formou dohledu při výkopových pracích spojených s plynofikací obce Smrčná u Jihlavy. Pod vrstvou ornice se místy nacházely málo výrazné recentní navážkové vrstvy, související zřejmě s drobnými úpravami terénu. Dále byly zaznamenány novověké komunikační horizonty. Na většině trasy výkopu byl na stěnách rýhy sledován půdní typ. Na severozápadním okraji obce byla ve výkopu zaznamenána keramika, kterou můžeme datovat do 13. století.

A037/2004 Třešť, Hodická

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V květnu 2004 byl z důvodu stavby 16 RD, ÚPS, ZTV v ulici Hodická v Třešti proveden předstihový záchranný archeologický výzkum dotčené lokality. Na trase výkopů bylo dosaženo kompaktního neporušeného geologického podloží. Žádné starší antropogenní aktivity nebyly zjištěny.

A038/2004 Jihlava, Smetanova, rekonstrukce kanalizace

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V květnu a červnu 2004 byl z důvodu výkopových prací při rekonstrukce kanalizace ve Smetanově ulici proveden záchranný archeologický výzkum. Ten byl vyvolán neočekávaným nálezem zaslepených podzemních prostor, které byly starší kanalizací narušeny a znovu odkryty při výkopových pracích. Plocha provedené archeologického výzkumu se nachází na území MPR Jihlava, přesněji řečena uvnitř někdejšího středověkého rámce města vymezeného hradbami. V rámci areálu středověkého města se jedná o jižní až jihozápadní část. Jedná se o uliční spojnici

délky 70 m a šířky, která v současnosti kolísá mezi 4,5 až 8. Podle historicko topografického rozboru se ulice nacházela v rámci středověkého členění města ve III. městské čtvrti. Původní název spojnice není znám, nejstarší známé jméno ulice pochází z první poloviny 19. století a zní Schönw ebergasse.

Propojovala a propojuje ulici Kosmákovou (Platea Schönmeltzerorum, Materngasse) na severu a ulici Havřískou (Platea Textorum, Obere Fleischhackergasse) na jihu. Archeologické práce probíhaly přímo v průběhu a synchronně s pracemi stavebními. Otevřené úseky výkopu byly sledovány průběžně. Nalezené sklepní prostory byly kresebně zdokumentovány a řezech a fotograficky pak podle možnosti zevnitř. Za dodržení bezpečnostních zásad bylo možné takto prozkoumat jižní z obou sklepů, který byl přístupný

Jihlava, Smetanova - dokumentace výkopu kanalizace.

a kde odčerpání vody a výška prostor umožňovala pohyb osob. V severním sklepě toto možné již nebylo, neboť přítok vody a splašek byl nepřetržitý a i přes čerpání pumpami se nepodařilo hladinu efektivně snížit. Navíc světlá výška se zde pohybovala okolo 0,75– 1,0 m, takže fyzicky nebyl přístup do těchto prostor možný.

A039/2004 Jihlava, metropolitní síť

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V květnu až srpnu 2004 byl z důvodu výkopových prací pro „Metropolitní síť Jihlava kraje Vysočina“ proveden záchranný archeologický výzkum. Plocha provedeného archeologického výzkumu se nachází na území intravilánu města Jihlava. Výkopy procházely v západním, severním a východním předpolí městské památkové rezervace. Na mnoha místech trasy sledovaného výkopu byly zjištěny různou měrou dochované subrecentní situace, jako vrstvy a starší povrchy komunikačního charakteru. Jedná se o souvrství, výjimečně zpevněná novověkým štetováním. Součástí sídlištní komunikační stratigrafie jsou i lokálně se vyskytující vrstvičky s komponenty žáru, jako propálené hrudky hlíny (tzv. mazanice) a nebo uhličky. Jejich historická interpretace však vzhledem k malému rozsahu a charakteru terénní akce bohužel není bez širších souvislostí a pozorování možná.

A041/2004 CETORAZ, plyn. obce

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V květnu až srpnu 2004 proběhl archeologický výzkum formou dohledu při výkopových pracích spojených s plynifikací obce Cetoraz. Stav zachování archeologických terénů v intravilánu obce lze na základě terénních zjištění označit za průměrný až dobrý. Míra stavebních a jiných zásahů, včetně míry redeponování v minulosti je překvapivě nízké. Přitom je zřejmé, že původní, převážně dřevěná architektura obce zmizela v souvislosti s masivní přestavbou našeho venkova v průběhu 19. století, kdy vznikly klasické kamenné domy a statky, jaké známe dnes. To bylo potvrzeno i výsledky archeologického výzkumu. Výkopy odhalily na mnoha místech subrecentní stavební vrstvy a navážky obsahující materiál z destruovaných domů. Jednalo se především o stavební suť a zlomky keramiky novověkého charakteru. Kromě tohoto zjištění nebyly v místě prokázány žádné další archeologicky významné situace, což ovšem nevylučuje původní existenci starší, případně i středověké, zástavby. V některých úsecích, zejména v jižní části obce, bylo možno pozorovat reliktů půdních intaktních vrstev, které nebyly zasaženy novodobou orbou a další činností.

A047/2004 Žirovnice – Komenského JČE

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V červnu až září 2004 proběhl archeologický výzkum formou dohledu na stavbě Žirovnice Komenského, obnova NN. Výzkumná záchranná akce v severovýchodní části obce přinesla základní informace o stavu zachování archeologických a geologických terénů v tomto prostoru. Pod nynější úrovní terénu a moderními materiály, byla sledována vrstva místního půdního typu, a místy s výrazně zastoupenými nivními sedimenty

A053/2004 Pacov, Starodvorská

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

Dorovnávkové a komunikační vrstvy. 18.- 20. století.

V červnu a červenci 2004 byla v rámci stavby "Kabel NN pro VO ulice Starodvorská" v Pacově provedena krátkodobá záchranná akce formou přímého archeologického dohledu spojená s dokumentací výkopu šířky 40-60 cm a hloubky okolo 0,6-0,8 m. Stratigrafická situace byla sledována v celé trase výkopu. Takřka v celém sledovaném úseku se jednalo o mladší subrecentní vozovkové hmoty do hloubek 0 - 30 cm a na ně navazující subrecentní komunikační vrstvy nezpěvněného charakteru, tedy o ujeté ztuhlé uloženy. Pod nimi se v hloubkách 30 - 80 cm se nacházely již stratigrafie související s umělým zavážením původních úrovní. Pokud jde o datování situací podle archeologických nálezů, nejstarší vrstvy patří do sklonku novověku, tedy 16. - 17. století. Zdá se, že intenzivní aktivity se zde objevují na sklonku 18. a v 19. století.

A054/2004 Jihlava, Nerudova – JME

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V červnu až srpnu 2004 byla v rámci stavby "kabel NN ulice Nerudova, Fritzova" v Jihlavě provedena krátkodobá záchranná akce formou přímého archeologického dohledu spojená s dokumentací výkopu šířky 40-60 cm a hloubky okolo 0,6-0,8 m. Místa byly na profilu liniového výkopu zdokumentovány novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A055/2004 Pacov, Sadová kabel NN

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V červnu a červenci 2004 byla v rámci stavby "Kabel NN pro VO ulice Sadová" v Pacově provedena krátkodobá záchranná akce formou přímého archeologického dohledu spojená s dokumentací výkopu šířky 40-60 cm a hloubky okolo 0,6-0,8 m. Zkoumaná lokalita se nachází na západním až severozápadním okraji dnešního města. Z hlediska historicko-topografické retrospekce se jedná o prostor novověké rustikální zástavby, která dostala v 19. a ve 20. století charakter předměstí a později průmyslové zóny. Lokalita se nachází na mírném JV stavu dnes meliorované a zatrubněné vodoteče, na jižním okraji někdejšího komplexu zámecké zahrady a zdejších vodních ploch. Výkopy na některých místech narušily novověké a recentní vrstvy převážně dorovnávkového charakteru.

A056/2004 Plynofikace obcí Ledčeška

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červenci a srpnu 2004 byl z důvodu prováděných liniových výkopů na katastrech obcí Čihošť, Hlohov, Hroznětín, Nezdín, Prošička, Tunochody a Zdeslavice proveden záchranný archeologický výzkum formou dohledu. Dozorovány byly pouze výkopové práce v extravilánech (propoje mezi obcemi), a pouze na toto území se vztahuje tato nálezoá zpráva. V době oslovení odborné organizace oprávněné provádět archeologické výzkumy byly výkopové práce v intravilánech obcí již ukončeny. Na několika místech sledovaného výkopu byl zaznamenán pohřbený půdní typ. Důležitým zjištěním bylo postižení distribuce keramických fragmentů (vrcholný středověk, novověk) již v ornicí a těsném podorníci. Toto můžeme interpretovat jako stopy hospodářského využití intravilánů obcí. Bližší interpretace však není bez širších souvislostí a pozorování možná.

A059/2004 Humpolec DAF Servis

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červenci 2004 proběhl v souvislosti s plánovanou stavbou „DAF servis – dostavba provozovny“ v Humpolci záchranný archeologický výzkum formou dohledu a vzorkování terénu. Výkopem byla narušena recentní vrstva dorovnávacího charakteru.

A067/2004 Horní Cerekev, kabel NN – JČE

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červenci až září 2004 proběhl archeologický výzkum formou dohledu na stavbě Horní Cerekev – DPS, NN Výzkumná záchranná akce přinesla pouze základní informace o stavu zachování archeologických a geologických terénů. Pod nynější úrovní terénu a moderními materiály, byla sledována vrstva místního půdního typu, a místy se zastoupenými nivními sedimenty. V trase výkopu byla patrná četná novodobá narušení. Keramika, zejména pozdně středověká a novověká, byla nalézána pouze náhodně a ve stopovém množství.

A071/2004 Bílý Kámen – TELECOM

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V červenci 2004 proběhl archeologický dohled při akci „Bílý Kámen (JI), PK“ – výkopy pro telefonní kabel. Výkopy se nacházely v intravilánech obcí Výskytňava Jihlavou a Bílý Kámen a dále v jejich extravilánech (podél silnice spojující obě obce). Pod vrstvou ornice se místy nacházely málo výrazné recentní navážkové vrstvy, související zřejmě s drobnými úpravami terénu. Na většině trasy výkopu byl na stěnách rýhy sledován půdní typ.

A073/2004 Humpolec – DPS

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V souvislosti s plánovanou stavbou „Dům s pečovatelskou službou“ v Humpolci proběhl v srpnu 2004 zjišťovací výzkum formou dohledu a vzorkování terénu roku. Terén na lokalitě lze označit z hlediska archeologie za středně zachovalý až mírně poškozený. Znamená to, že případné archeologické situace zde byly v průběhu minulých dob různými aktivitami (zemědělství, zástavba), různou měrou poškozeny. Přesto byla v mnoha místech zasažené plochy pozorována nepatrná vrstva intaktního podorničí, tedy horizont původního půdního typu, nezasazený orbou a mladšími aktivitami. Tato vrstva obsahovala stopové množství keramiky, kterou lze podle charakteristického technologického postupu výroby a podle materiálu s extrémním obsahem tuh řadit do 13. století, tedy do období kolonizace zdejší oblasti. Lokalitu lze interpretovat jako extravilán, tedy zemědělské zázemí osady a pozdějšího městečka Humpolec ve 13. a 14. století s přesahem do pozdního středověku a novověku.

A075/2004 Libická Lhotka - obnova NN

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

Na základě objednávky VČE a.s., Sladkovského 215, Hradec Králové proběhl v srpnu až říjnu 2004 archeologický dohled při výkopu pro rekonstrukci vedení NN v intravilánu obce Libická Lhotka. V intravilánu obce byly místy sledovány útržky

vrstev dorovnávacího charakteru, které můžeme na základě keramického materiálu datovat do novověku (18. – 19. století).

Archeologický výzkum nezachytil ve sledovaném výkopu žádné starší archeologické situace (pravěk, raný a vrcholný středověk).

A080/2004 Hořice, ZS Český Mobil

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V září a říjnu 2004 byl z důvodu výkopových prací při výstavbě nové telekomunikační věže proveden záchranný archeologický výzkum na ploše staveniště. Plocha provedeného archeologického výzkumu se nachází na území obce Hořice u Humpolce, na samé SZ hranici okresu Pelhřimov, 220 m JJV od středu obce.

Lokalita se nachází na výrazné kótě s názvem Horka, jejíž vrcholová plošina se nachází v nadmořské výšce 513 m (obr. 1). Svahy jsou nejprudší na Z a JZ straně, kde se nachází rovněž soustava středověkých či novověkých polních teras, které jsou pozůstatkem někdejší plučiny vsi Hořice. Na jižním úpatí kóty pramení několik drobných severních přítoků Suchého potoka, který se asi 350 m jižně od zájmové lokality hluboko zarývá do reliéfu krajiny a vytváří tak hluboké a sevřené údolí. Jeto zároveň významný přítok Martinického potoka. Na několika místech sledovaného výkopu byly zjištěny různou měrou dochované subrecentní a blíže neurčené situace, jako vrstvy a s tmavší výplní. Nelze ovšem vyloučit, že se jedná o přírodně vytvořené pseudokulturní vrstvy. Blížší a detailnější rozlišení ve velmi kamenitém a navětralém krystalickém rulovém podkladu, nebylo totiž možné. Kromě toho nutno zdůraznit, že tyto vrstvy postrádají doprovodný výskyt artefaktů, například v podobě zlomků keramiky.

A082/2004 Jiřice, MAYO, kabel VN

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V září 2004 byl z důvodu výkopových prací vedení VN v areálu MAYO v Jiřicích proveden záchranný archeologický výzkum. Na některých místech výkopu bylo možno sledovat pohnutý půdní typ. Žádné doklady sídlištní aktivity nebyly sledovány. Situace nasvědčuje hospodářskému využití území (pole) i v minulosti.

A089/2004 Humpolec - Lnářská, rekonstrukce plynovodu

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hejhal

V září 2004 proběhl v ulici Lnářská v Humpolci archeologický dohled při výkopu pro stavbu středotlakého plynovodu s přípojkami v ulicích Lnářská a Hájkova. Na některých místech trasy sledovaného výkopu byly zjištěny různou měrou dochované subrecentní situace, jako vrstvy a starší povrchy komunikačního charakteru. Jejich historická interpretace však vzhledem k malému rozsahu a charakteru terénní akce bohužel není bez širších souvislostí a pozorování možná.

A105/2004 Jihlava, U mlékárny, soubor 81 RD (záchranný výzkum)

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

Nejprve proběhl zjišťovací a na něj navazující záchranný výzkum jehož druhá etapa bude pokračovat v roce 2005. Výzkum další části středověké důlní a hutnické aglomerace.

V pramenech 14. století je lokalita známa pod názvem *Antiquus mons*, což naznačuje, že již v této době existovalo povědomí o pracích z předchozích dob.

Z tohoto pojmenování vychází německá forma Ultenperk, Uldenberk či Ultenperg. Lokalita se v souvislosti s povolením těžby v zaplavených dolech poprvé uvádí roku 1315. O důlních pracích se dozvídáme i v letech 1517, 1541 a 1577. Zajímavá je informace z roku 1540 o opuštěné tavírně. Informace o vývoji zástavby a komunikacích obsahují i historická mapová díla. Na veduté z roku 1647 je severně od zkoumané plochy znázorněna zástavba vesnického charakteru v centru s blíže nespecifikovanou církevní stavbou. Protože se Staré Hory nacházely na zemské česko-moravské hranici, ustálené na řece, jsou zobrazeny na obou zemských sériích prvního vojenského mapování. Česká i moravská verze zobrazuje lokalitu v mnohém odlišně, nicméně obě na jižním, tedy moravském břehu, již žádnou zástavbu neregistrují.

Výzkumem byla odkryta další významná část těžního, úpravnického a pravděpodobně i obytného areálu. Byly zde rozlišeny zbytky staveb, průzkumné a těžební šachty. Kromě toho byly, podobně jako v roce 2002 prozkoumány, další pozůstatky zařízení na úpravu rud, nebo pozůstatky menších pecí, žlaby a koryta na přivádění či odvádění vody. Výzkum přinesl zejména keramické nálezy, železné předměty, předměty z barevných kovů, zlomky stolního skla a významný soubor strusek železářských i strusek po tvorbě barevných kovů a stříbra. Nalezeny byly také další fragmenty mlecích kamenů z rudných mlýnů.

Za zatím nejnovější přínos poslední fáze výzkumu, můžeme považovat prokázání existence pevnějších, či stabilnějších staveb, které měly vybudované již i kamenné sklepní jádro a které snesou srovnání s objekty, zkoumanými v německých stříbroruských oblastech ve Schwarzwald, nebo Siegerlandu, nebo také u Hradištku u Davle. Jiným, podobně zásadním zjištěním, je pak výzkum masivního příkopu, který znovu otvírá otázku možného samostatného ohrazení části starohorské osady, podobně, jako tomu bylo téměř u všech důlních lokalit ve střední Evropě.

A107/2004 Rančřiv - rekonstrukce fary

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V listopadu 2004 proběhl záchranný archeologický výzkum v areálu farního dvora v Rančřivě, vyvolaný rekonstrukcí objektu, spojenou se zemními zásahy pro výstavbu bazénu. Archeologickým výzkumem byla zjištěna část zaniklého středověkého sídlištního areálu, vázaného na farní okrsek s kostelem sv. Petra a Pavla a se hřbitovem, který byl jádrem středověké farní osady Rančřiv (Rantzern). Byla zde zkoumána část hospodářského zázemí fary ze 13. – 14. století.

Na lokalitě byly rozlišeny situace, které můžeme zařadit do pozdního středověku až novověku, a to na základě vyhodnocení dílčích stratigrafických situací, zejména pak na základě chronologické příslušnosti jednotlivých nálezů.

Za novověkou či mladší, můžeme považovat rovněž kamennou ohradní zeď, vymežující areál farního okrsku na jihovýchodě a východě. Zeď je založena velmi mělce pod povrchem, prakticky na svrchní úrovni podloží. Podobně je třeba zařadit také několik objektů dokumentovaných na řezech stavební jámy, jako byly vápenné jámy či jímky. Poslední ze jmenovaných objektů obsahoval množství zlomků tuhových zásobnic a další užitkové keramiky, která jej řadí na sklonek středověku.

Poněkud nejasného datování je několik následujících prvků a konstrukcí. Jedná se zejména o studnu, nacházející se těsně při východním boku fary. Studna byla

původně kruhová, obezděná suchým kamenným zdívem. Ražena byla s mírným východním úklonem do zvětřalého skalního podloží, které se v tomto prostoru nachází asi 1,6 m od tehdy aktuálního povrchu, přičemž v těchto partiích studna zděna nebyla. Zároveň však kamenný věnec zdi nebyl vázán ani na povrch skály a byl naopak založen již asi 1,2 m pod úroveň skalního podkladu. Toto rozhraní pravděpodobně indikuje technické možnosti stavitelů studně i jimi vnímanou soudržnost materiálu, do které byl zdroj vody hlouben. Pro silný přítok až na úroveň stavební jámy nebyla studna zkoumána detailněji a nebylo dosaženo případných sedimentárních vrstev při dně výkopu. Volně lze uvažovat o vrcholně středověkém období jejího vzniku.

Další nejisté datovanou konstrukcí je zbytek stavby, reprezentovaný konstrukcí ve výkopu. Konstrukce byla zachycena při východním boku dvora fary, v těsné blízkosti narušené ohradní zdi. Její konstrukce, hloubka založení i masivita umožňuje při absenci doprovodných archeologických situací obsahujících movité nálezy, zařazení pravděpodobně do období vrcholný až pozdní středověk. Dále se jedná o velmi masivní a tedy nepochybně nosné zdivo, které původně neslo ještě nadzemní a snad i patrovou konstrukci. Jstým vodítkem pro analogické srovnání je však sousední zkoumaná stavba stejné orientace, reprezentovaná základovým zdívem. Tato stavba byla konstruována z kamenného zdiva, pojeného v nepatrné míře hlinou, zejména v nejnižších základových partiích, převážně však středně zrnitou a nepevnou maltou. Jednalo se pravděpodobně o mírně do země zapuštěný suterénní prostor, který byl v průběhu novověku využíván jako sklep. Objekt možno v novověkém období charakterizovat jako hospodářskou stavbu.

Podstatným prvkem pro poznání zástavby farního okrsku ve vrcholném středověku byla superpozice této stavby se starším zahluobeným objektem, který lze charakterizovat jako tzv. zemnici, tedy pozůstatek dřevěné, či dřevohliněné stavby se zahluobeným interiérem (suterénem).

Jednalo se o klasicky obdélnou jámu s oblymi rohy, takřka kolmými stěnami a rovným plochým dnem, hloubenou do podlaží. Ve výplni tohoto výkopu, uzavřené

Rančířov - kamenné základové zdivo.

maltovou podlahou, se nacházely vrstvy, které řadíme podle jejich charakteru i nálezů mezi vrstvy jednoznačně zánikové, vzniklé zanášením, či dokonce plánovitým zavezením objektu. Naopak při dně se nacházely charakteristiky vodorovné, ulehlé a tenčí pravidelné vrstvy, vzniklé ještě v době užívání dřevěné stavby jako vrstvy komunikační. Zajímavým, avšak ve své podstatě pouze doplňujícím zjištěním je existence vytlačené jámy pro kůl či pilotu ve dně stavby v severní polovině interiéru. Její hloubka nepřesahovala 15 cm. Nelze vyloučit, že se jedná o stopu

dodatečného konstrukčního prvku, nesoucího snad stropní dřevěné konstrukce někdejší stavby.

Pokud jde o movité nálezy, omezený rozsah archeologického výzkumu se projevil pochopitelně v omezeném množství pozůstatků hmotné kultury. Nejčastější skupinou je keramika. Ta byla, jak se uvádí v textu, obsažena jak ve vrstvách v ploše, tak ve výplních některých objektů. Jistý soubor tuhových zásobnic a zlomků hrnců a jiných užitkových forem kuchyňské keramiky, pochází z objektu 0501 při ohradní zdi, označovaného jako jímka. Rovněž v zánikových výplních pece 0500 byl nalezen nepatrný soubor nálezů zlomku keramiky, umožňující datování objektu do 13. – 14. století. Výjimku zde tvořila velmi dobře zachovaná koňská železná podkova.

Naproti tomu velmi reprezentativní soubor nálezů pochází ze zánikových výplní výše popisovaného objektu 0509, tedy ze zahlouberých partií zaniklé dřevěné stavby. Nízký stupeň fragmentarizace, kdy byla nacházena i celá torza keramických nádob, potvrzuje znovu tezi o zásypovém a odpadním charakteru tohoto souvrství. Zastoupeny byly nejvíce různé formy hrncovitých nádob, výlučně bezuchých, v jednom případě menší hrníček či soudek (tab. 18), dále poklice, tj. miskovitě poklice zvonovitého tvaru. Z výzdoby se vyskytuje velmi málo nepravidelná šroubovice, ve větší míře pak vlnice, či svazky vlnic, v jednom případě vlnice ostře lánaná. Materiálově se jednalo zpravidla o měkce pálenou keramiku ostřejšího střepu a převážně s příměsí mletého až drceného grafitu v těstě. Právě tyto výzdobné a technologické prvky řadí soubor do 13. století. Z kovových nálezů zmiňme velmi dobře zachovaný gotický přímý klíč s kulatým okem, či železný srp s trnem.

Význam výzkumu spočívá v poznání nejstarších dějin Rančářova a v prokázání sídlištních objektů a vrstev ze 13. století, přičemž pravděpodobná doba počátků osídlení zkoumaného prostoru spadá do poloviny tohoto století. Prokázány zde byly rovněž aktivity, související se zemědělskou činností. Ukázalo se, že mírně navršil s farním kostelem, hřbitovem i farou bylo pravděpodobně jádrem osady, vysazené v průběhu kolonizace. Zajímavým zjištěním je poznámka V. Richtera o tzv. Starém Rančářově, kterým je míněna zástavba západně od kostela (Richter 1961, 27). Může to za jistých okolností znamenat, že součástí dynamického vývoje sídelního areálu vrcholně středověké osady centrálního charakteru, jakou Rančářov s farním kostelem bezpochyby byl, docházelo v průběhu středověku a novověku ke změnám.

Významným přínosem archeologického výzkumu je prokázání existence dřevěných i kamenných staveb v ohrazeném areálu fary, které svou orientací a umístěním naznačují, že celková dispozice tohoto okrsku, včetně nejstarší podoby budovy fary, mohla být ve 13. a 14. století zcela jiná než dnes. Zejména kamenné základy při východním obvodu areálu lze s vysokou pravděpodobností

ztotožnit s se žlutě znázorněnou stavbou na stabilním katastru. Jejich složení a masivita však znamená, že se mohlo původně jednat o stavbu nikoliv lehkou, nýbrž kamennou a snad i patrovou, která teprve v pozdějším období degradovala.

A108/2004 Třebíč, protipovodňové opatření

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V listopadu a prosinci 2004 proběhl v Třebíči archeologický dohled při výkopu pro stavbu „170 201 Jihlava, Třebíč - Protipovodňová ochrana. Na některých místech trasy sledovaného výkopu byly zjištěny různou měrou dochované subrecentní vrstvy. Jejich historická interpretace však vzhledem k malému rozsahu a charakteru terénní akce bohužel není bez širších souvislostí a pozorování možná.

A110/2004 Jihlava, vstupní objekt ZOO

Vedoucí výzkumu: Mgr. Petr Hrubý

V listopadu a prosinci 2004 byl z důvodu výkopových prací při výstavbě nového vstupu do ZOO pro Statutární město Jihlava, proveden záchranný archeologický výzkum na ploše staveniště. Na mnoha místech trasy sledovaného výkopu byly zjištěny různou měrou dochované subrecentní a blíže neurčené situace, jako vrstvy a koncentrace charakteru objektů, s tmavší výplní a příměsí uhlíků. Jejich historická interpretace však vzhledem k malému rozsahu a charakteru terénní akce bohužel není bez širších souvislostí a pozorování možná.

Pokud dovolují obrazové prameny, tj. historická mapová díla, nejsou ze zájmové lokality známy žádné stavby, dokládající trvalejší osídlení, či intenzivní její využívání v období mladšího novověku, tedy od 18. století. Toliko přímo u vodních břehů Jihlávky se několik desítek metrů severně od tzv. starého brněnského mostu nacházel mlýn.

12) HOSPODAŘENÍ SPOLEČNOSTI

Audit Consulting Partner

VÝROK AUDITORA

o ověřování roční účetní závěrky za rok 2004

Tento výrok auditora je určen zakladateli a správní radě obecně prospěšné společnosti

ARCHAIA Brno o.p.s.

se sídlem Brno, Stará 18/20, PSČ: 602 00, Okres: Brno-město, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně, oddíl O, číslo vložky 180, ke dni 11.11.2001

Předmět a účel ověření

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. prosinci 2004.

Vymezení odpovědnosti

Za sestavení účetní závěrky je odpovědný statutární orgán společnosti. Naši úlohou je vyjádřit na základě auditu výrok o této účetní závěrce.

Uplatněné auditorské postupy

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a s auditorskými směrnicemi Komory auditorů České republiky. Tyto směrnice vyžadují, aby byl audit naplánován a proveden tak, aby auditor získal přiměřenou míru jistoty, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti. Audit rovněž zahrnuje výběrovým způsobem provedené ověření úplnosti a průkaznosti částek a informací uvedených v účetní závěrce. Audit rovněž zahrnuje posouzení správnosti a vhodnosti použitých účetních zásad a významných odhadů učiněných účetní jednotkou a zhodnocení celkové prezentace účetní závěrky. Jsme přesvědčeni, že provedený audit poskytuje přiměřený základ pro vyjádření výroku.

VÝROK

Podle našeho názoru účetní závěrka podává ve všech významných ohledech věrný a poctivý obraz aktiv, závazků, vlastních zdrojů krytí stálých a oběžných aktiv a finanční situace společnosti ARCHAIA Brno o.p.s. k 31. prosinci 2004 stejně jako výsledku jejího hospodaření za rok 2004 v souladu se zákonem o účetnictví a příslušnými předpisy České republiky.

Ověřili jsme soulad informací o auditované společnosti za účetní období roku 2004, uvedených ve výroční zprávě, s ověřovanou účetní závěrkou. Podle našeho názoru jsou tyto informace ve všech významných ohledech v souladu s touto účetní závěrkou, z níž byly převzaty.

V Brně dne 30.6.2005

Ing. Stanislav Chaloupka
Auditor - číslo osvědčení 1461
Danekon, s.r.o.
Brněnská 1257, Kufim
č. osvědčení 204

**VÝSLEDOVKA
(1. část)**

Výsledovka						
Číslo účtu	Název účtu	Počáteční stav	Obrat	Obraty - rozdíly	Konečný stav	
	Náklady					
501	Spotřeba materiálu	0,00	2014516,53	0,00	2014516,53	2014516,53
502	Spotřeba energie	0,00	69802,41	8173,91	61628,50	61628,50
511	Opravy a udržování	0,00	91113,42	0,00	91113,42	91113,42
512	Cestovné	0,00	164916,15	0,00	164916,15	164916,15
518	Ostatní služby	0,00	12453742,64	0,00	12453742,64	12453742,64
521	Mzové náklady	0,00	4589977,00	0,00	4589977,00	4589977,00
524	Základní sociální pojištění	0,00	1368607,00	0,00	1368607,00	1368607,00
527	Základní sociální náklady	0,00	320092,80	0,00	320092,80	320092,80
528	Ostatní sociální náklady	0,00	2722,00	0,00	2722,00	2722,00
531	Daň silniční	0,00	8475,00	0,00	8475,00	8475,00
538	Ostatní daně a poplatky	0,00	3218,00	0,00	3218,00	3218,00
543	Odpis nedobytné pohledávky	0,00	7000,00	0,00	7000,00	7000,00
545	Kursové ztráty	0,00	3225,33	0,00	3225,33	3225,33
549	Jiné ostatní náklady	0,00	73572,73	0,00	73572,73	73572,73
551	Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	0,00	129712,00	0,00	129712,00	129712,00
	Náklady celkem	0,00	21300693,01	8173,91	21292519,10	21292519,10

VÝSLEDOVKA (2. část)

Číslo účtu	Název účtu	Počáteční stav	Obrat	Obraty - rozdíly	Konečný stav
	Výnosy				
601	Tržby za vlastní výrobky	0,00	0,00	10000,00	10000,00
602	Tržby z prodeje služeb	0,00	0,00	20516841,73	20516841,73
613	Změna stavu zásob výrobků	0,00	0,00	415500,00	415500,00
644	Úroky	0,00	0,00	1501,68	1501,68
645	Kursové zisky	0,00	0,00	51,72	51,72
649	Jiné ostatní výnosy	0,00	0,00	183414,11	183414,11
691	Provozní dotace	0,00	78000,00	442000,00	364000,00
	Výnosy celkem	0,00	78000,00	21569309,24	21491309,24
			Hospodářský zisk za období	198790,14	
			Hospodářský zisk celkem		198790,14

13) KONTAKY

pracoviště Brno

Česká 156/6, 602 00 Brno

tel./fax.: 545 214 069

e-mail: archaiabrno@volny.cz

pracoviště Jihlava

Na vyhlídce 27, 586 01 Jihlava

tel.: 567 210 021

e-mail: archaiajihlava@volny.cz

Brzobohatá Pavlína

+420 777 239 043

pbrzobohata@archaiabrno.cz

Mojžíšová Anna

+420 777 239 049

amozjisova@archaiabrno.cz

Daňa Michal

+420 777 239 047

mdana@archaiabrno.cz

Mgr. Peška Marek

+420 777 239 045

mpeska@archaiabrno.cz

Mgr. Hejhal Petr

+420 777 239 061

phejhal@archaiabrno.cz

PhDr. Procházka Rudolf, CS c.

+420 777 239 051

rprochazka@archaiabrno.cz

Holub Petr

+420 777 239 052

pholub@archaiabrno.cz

Šibíčková Jitka

+420 777 239 331

jsibickova@archaiabrno.cz

Mgr. Hrubý Petr

+420 777 239 053

phruby@archaiabrno.cz

Veselá Petra

+420 777 239 042

pvesela@archaiabrno.cz

Kolařík Václav

+420 777 239 074

vkolarik@archaiabrno.cz

Mgr. Zapletalová Dana

+420 777 239 054

dzapletalova@archaiabrno.cz

Mgr. Kováčik Peter

+420 777 239 050

pkovacik@archaiabrno.cz

Mgr. Zůbek Antonín

+420 777 239 046

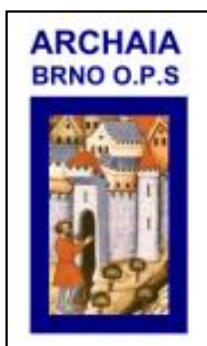
azubek@archaiabrno.cz

Merta David

+420 777 239 044

dmerta@archaiabrno.cz

www.archaiabrno.cz

www.archaiabrno.cz